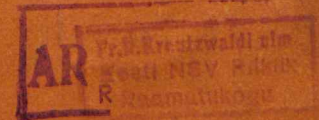

Naiste Hääl

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu
Häälekandja

Nr 9

SISUKORD: Mõned tähtsamad Genfis vastuvõetud resolutsioonid. — Üliõpilaste rohkusest meie ülikoolis. — „Armukadeduse pärast.“ — Suine siiru-viiru. — Osatühisus „Kodukäsitöö“. — Lydia Koidula ja ta väärne hindamine. — Oh kodumaa. — Laste mängimisest ja selle tähtsusest. — Mõned praktilised näpunäited eluruumide sisustamisest ja kaunistamisest. — Film naiste elust. — Kroonika.

PERENAINE: Talviste tagavarade valmistamine. — Aiavilja hoidised. — Kanade söödikute hävitamine. — Raamatukapp. — Katkeid lastehoiust. — Tubulikkud teated.

ESTI
AR RAHALIS-
RAAMATUKOOL

“Naiste Hääl”

**Eesti Naisorganisatsioonide Liidu häälekandja.
Ilmub 1 kord kuus.**

Toimetaja: MARIE REISIK.

Väljaandja: E. Naisorganisatsioonide Liit.

Toimetus ja talitus asub: TALLINNAS, Jaani t. 3.

Avatud kella 10—2. Telefon 13-26.

Toimetaja kodune aadr.: Jaani t. 9. Tel. 13-91.

**Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehe-
tellimiste vastuvõtjad.**

Tellimise hind: veerandaastaks — 90 mk., pooleksaastaks — 150 mk., aastaks —
300 mk. Üksiknumber — 30 mk.

Kuulutuste hind: terve lehekülj — 3000 mk., 1 mm. ühel veerul — 10 mk.

„Naiste Hääle“ ja „Naiste Töö ja Elu“ poolaastatellijad
uuendage oma tellimisi.

„Naiste Hääle“ tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused üle terve riigi.

TEADAANNE.

Käesolevaga teatab E. Naisorganisatsioonide Liit, et juuni kuul s. a. tema häälekandja „Naiste Hääl“ ühines Tartu Naisseltsi häälekandjaga „Naiste Töö ja Elu“ga“. Palume kõiki „Naiste Töö ja Elu“ lugejaid, üksiknumbrimüüjaid ja tellimiste vastuvõtjaid tulevikus kõigis „Naiste Töö ja Elu“ tellimistesse puutuvais küsimustes pöörata „Naiste Hääle“ talituse poole.

E. Naisorganisatsioonide Liit. Tallinn, Jaani tän. 3.

Avatud kella 11—1.

NAISTE HÄÄL

E. NALSORGANISATSIOONIDE LIIDU HAALEKANDJA

ühinenud „NAISTE TÖÖ JA ELU’ga“

Nr. 9

Augusti kuul 1927

I aastakäik

Rahvusvaheline Naisliit Genfis.

Rahvusvahelise Naisliidu Juhatus.

Laua taga pahemalt paremale istuvad: Dr. Alice Salomon (Saksamaa), prl. van Eeghen (Holland), Lady Aberdeen, Liidu juhataja, pr. Olgivie Gordon (Inglismaa), pr. Chaponnière-Chaix (Schveitz), pr. Betty Kjelsberg (Norra), pr. Avril de Sainte-Croix (Prantsusmaa), printsess Cantacuzène (Rumenia). Seisavad pahemalt paremale: prl. Elsie Zimmern, Liidu sekretär, pr. Rominiciano, pr. Hennie Forchammer (Daani).

Mõned tähtsamad Genfis vastuvõetud resolutsioonid.

Mõned tähtsamad resolutsioonid, mis vastu võeti Genfis Liidu üldjuhatusel ja komisjonide koosolekuil.

Rahvusvahelise vahakohtu komisjon.

I.

Rahvusvaheline Naisliit soovib tungivalt oma liikmetele töötada rahvusvaheliste vahakohtu lepingute kasuks ja juhib nende tähelepanu otsusele, mille hiljuti omaks tunnistas üleilmne Rahvasteliidu seltside liit ja mida võib soovitada sellekohase kihutustöö aluseks:

11. üleilmne Rahvasteliidu seltside liidu kongress:

1) Silmaspidades suurt arvu rahvusvaheliste vahakohtu lepinguid ja kokkuleppeid viimaste aastate jooksul; silmaspidades seda suurt edu, mis tähendaks nende kokkulepete ühtlustamine üldise vahakohtu lepingu kujul, nõuab, et Rahvasteliit võtab uurimisele lepete üldkava väljatöötamise, mis oleks kohustav kõikidele riikidele; soovib kõigile oma liikmetele mõjuda oma maa valitsuste peale, et need annaks kõik seni veel lahendamata tüliküsimused alalise rahvusvahelise kohtukoja lahendada;

2) Silmaspidades, et Rahvasteliidu lepingu §§ 12 ja 15 jätab veel võimaluse sõdade puhkemiseks, tuleb liit meelde 10. Rahvasteliidu täiskogu otsust, et tulevane täiskogu püüab kõrvaldada need võimalused ning et ta kuulutab pealetungi sõja rahvusvaheliseks kuriteoks. Sarnane otsus tingib vajadust võimaluste järel rahvusvahelisi tülisid teisel teel lahendada ja sellepärast kutsub liit Rahvasteliidu liikmeid üles välja töötama rahvusvahelise lepingu, mis keelaks ära igasuguse pealetungi sõja, sisaldaks pealetungija süü kindlakstegemise viisid ning ühtlasi näitaks ära võimalused igasuguste tüliküsimuste rahulikuks lahendamiseks.

II.

Rahvusvaheline Naisliit on veendunud, et sõdade ja rahvaste vastolude põhjus võib kanda nii majanduslist kui ka poliitilist laadi ja tervitab sellepärast südamest Rahvasteliidu püüdmiisi sel alal, nagu rahvusvahelise majanduskonverentsi kokkukutsumist 1927 aastal, kui ka alalise komisjoni tööd, mis püüab ühtlustada ja lepitada rahvusvahelise kaubandust. Rahvusvaheline Naisliit rõhutab veelkord majanduskonverentsi otsust, et niihästi majanduskonverentsil vastuvõetud resolutsioonide tunnustamine kui ka nende praktiline läbiviimine oleneb mitte ainult valitsuste heast tahtmisest, vaid samal määral avalikust arvamisest, ning tunnustab sellepärast tarvilikuks võimalikult tiheda rahvusvahelise koostöö nii teaduslikel kui pedagoogilisel alal, samuti rahvusvahelise arusaamise õhutuse ajakirjanduse ja teiste avaliku elu avalduste kaudu.

III.

Rahvusvaheline Naisliit kahjatakse tõsiselt, et desarmeerimiskonverentsi eelnõupidamised Rahvasteliidu juures on jäänud tagajärjetuks ja saab tegema kõik, mis tema võimuses, et äratada huvi selle küsimuse

vastu. Rahvusvaheline Naisliit on veendunud, et kõigi kainelt mõtlejate meeste kui ka naiste seisukohalt oleks tarvilik nii majanduslistel, poliitilistel kui ka inimlistel põhjustel läbi viia üldine väevähendamise poliitika. Rahvusvaheline Naisliit soovib tungivalt oma liikmetele sel tähtsal alal jõudu mööda töötada avaliku arvamise selgitamisel ja loodab ühtlasi, et juba järgmine väevähendamise konverents edukam olema saab.

Rahvasteliit.

Kuigi Rahvasteliidu lepingu § VII eriliselt rõhutab, et kõik tööalad Rahvasteliidus ja kõik ametid seal on kättesaadavad vahettegemata meestele ja naistele, on senini siiski ainult seitse riiki saatnud naisi oma esitajana Rahvasteliidu koosolekutele ja sedagi ainult asetäitjate liikmete näol. Rahvusvaheline Naisliit juhib sellepärast Rahvusliste Liitude tähelepanu kirjale, mis saadetud Rahvusvahelise Naisliidu poolt 1926 a. kõikide riikide valitsustele ja kohustab liitusid oma maa valitsustele selgeks tegema tarvidust, et ka naised saaks riikide poolt saadetud Rahvasteliidu koosolekutele.

Kasvatuse komisjon.

1) Rahvusvaheline Naisliit tunnustab intellektuaalse koostöö suurt tähtsust, nähes selles rahvaste vastastiku arusaamise edendamist ja kohustub sellepärast igal alal koos töötama rahvusvahelise vaimlise koostöö instituudiga.

2) Rahvusvaheline Naisliit tunnustab tarvilikuks ja hindab kõrgelt täienduskoolide ja klasside tähtsust noorsoole, kes pärast algkooli lõpetamist pole saanud korralikult edasi õppida. Igal maal peaks Rahvuslised Liidud tegema kihutustööd täienduskoolide ja klasside kasuks oma maa ja olude kohase eeskavaga ning peaks hoolitsema selle eest, et võimalikult paljud neist osa saaks.

Juriidiline komisjon.

1) Rahvuslikud Naisliidud peaks looma komisjonid, kelle ülesandeks on uurida oma maa politsei ülesandeid ja kiirustada naispolitsei organiseerimist ja kinnitamist.

2) Rahvusvaheline Naisliit palub Rahvasteliitu anda rahvusvaheliste seaduste kodifikatsiooni komisjoni uurida ja välja töötada perekonna mahajätmise küsimus, mis osalt juba arutusel olnud Rahvasteliidu lastekaitse komisjonis.

3) Rahvusvaheline Naisliit avaldab soovi, et Rahvasteliidu rahvusvaheliste seaduste kodifikatsiooni komisjoni saaks kutsutud üks naisjurist selleks, et valvata naiste ja laste huviseid kõigis neis küsimusis, mis puutuvad naisi ja lapsi.

Naiste töö komisjon.

1) Ükski naiste töö reglementeerimise küsimus ei pea saama otsustatud enne nõupidamist asjast huvitatud naistöölistega.

Üliõpilaste rohkusest meie ülikoolis.

Rohket kõneainet ajakirjanduses on pakkunud viimasel ajal üliõpilaste arvu piiramise küsimus. Selle küsimuse üle vaieldakse palju ja elavalt. Sarnane põhjanev ja tõsine küsimus nõuabki igakülgselt ja sõeluvat läbiarutamist, enne kui mingit kindlat otsust välja tuua võib. Teatavasti on ülikooli valitsus üliõpilaste arvu piiramise vajaliseks tunnustanud, esitades haridusministrile kinnitamiseks kava õigusteaduskonnas võistluseksamite korraldamise suhtes. Kuidas tähendatud kava saatus areneb, pole veel kindlasti teada, kuuldavasti ei poolda praegune haridusminister võistluseksame kui täiesti juhuslikku abinõu üliõpilaste arvu vähendamise asjus. Üks ehk teine selle küsimuse lahendamise viis iseenesest aga ei lahenda veel kaugeltki mitte nõndanimetatud haritlaste küsimust Eestis. Tegelik elu näitab, et meie produtseerime enam intelligent proletariaati kui meil äraelamise võimalusi inimestele anda on. Tööpuudus, mitte üksi laiemates rahvamassides, vaid ka intelligent töötegijate juures annab end teravalt tunda. Kõnelemata noortest keskkooli lõpetajatest, kel võimalus puudub ülikoolis edasiõppimiseks, ja kellest paljud teenistusega, oleme nii kaugel, et isegi ülikooli haridusega inimesel sageli väga raske tööd leida. Ja kui on lõpuks koht saadud, on see tihti vaid vähetasutav kohake. Arusaadav, et sarnane olukord parandust nõuab, tekitades vastasel korral meeletu kibedust ja rahulolematust. Ja mida kiiremini parandust saab, seda parem. On kuulda hääli, mis nõuavad ja soovivad ära oodata kuni elu ise reguleerib meie haritlaste üliproduktiooni küsimuse. Kuid kas ei ole aga liig kahjulik ja valus sarnane ootamine? Kas ei pea meie otsima ja leidma abinõusid, mis aitaksid kaasa elul seda küsimust kiiremini reguleerida? Siin ei aita võistluseksamid ühes teaduskonnas, sest kui ei pääse õigusteaduskonda, minnakse kindlasti kas matemaatika-loodusteaduskonda või mujale. Üldse pole sarnane kunstlik üliõpilaste arvu piiramine soovitatav, sest teda tuleb täiesti juhuslikuks pidada. Tihti pääseb andevaene ehk pealiskaudne, kuid julge ja agar, kuna tagasihoidlik, kartlik ukse taha jääma peab. Seepärast tuleks osa meie keskkoolist sarnaselt korraldada, et inimene sealt otse tegelikkusse ellu astuda võiks. Suuri- mat tähelepanu tuleks meie hariduspoliitikutel kutsehariduse levimisele pöörata. Praegune

aeg nõuab peale üldhariduse erilisi teadmisi teatud kutsealalt, on ju kutselise haridusega isiku teenistus palju enam kindlustatud, kui ainult üldharidusega. Teiselt poolt tuleks meie ühiskonda enmast kasvatada, temale selgeks tehes, et mitte ülikool ise, kui nüisugune, ei tee inimest harituks ega anna temale paremaid eluvõimalusi, vaid palju enam kindel kutse, mida juba noorelt õpitud üldharidusliste teaduste kõrval. Ülikool olgu edaspidi ainult tõsistele teadusehimulistele noortele, kel tahtmist ja püsivust, samuti võimalusi edasiõppimiseks. Ärgu arvatu, et ülikool ainult jõukate monopol olema peab. Ei, sugugi mitte. Ka majanduslikult kehvad, kuid noored anderikkad, leidku sealt tõsist teadust ja valgust. On ju olemas meie ülikooli juures hulk igasuguseid stipendiume ja abirahasid. — Kuid teame, et tänini Tartus suur hulk üliõpilasi ainult takistavat osa mänginud on ja kahjuks praegugi mängib. On üliõpilasi, kes aastaid Tartus vedelevad, paremal juhusel mitte midagi tehes, halvemal juhusel aga mõjuvad nii mõnedki takistavalt õppetööle, võttes osa laboratooriumi kui ka seminaride tööst, kusjuures need tööd visalt edenevad. Sarnaste üliõpilaste arvel peavad aga tööhimulised ja andekamad kannatama, oodates semestrite viisi praktilistele töödele pääsemist. Enamik nendest vaevaliselt edasiliikujaid üliõpilasist lahkuvad mõne aasta pärast, lõpetamatult kursuse alma materist. On viidetud hulk aega, raisatud kallist raha, takistatud teiste edasipüüdjate õppimist. Sarnaste inimeste koht pole ülikoolis. Iga noor, lõpetades keskkooli, peaks enne ülikooli astumist tõsiselt järele kaaluma, kas temal on küllaldaselt huvi ja jõudu ülikoolist lõpetajana välja tulla. Iga noor, samuti ka tema vanemad, peaksid arvesse võtma edasijõudmist keskkoolis. Keskkooli õppeaeg on küllalt pikk, et selgusele jõuda inimese võimete ja kalduvuste kohta. Eriti järgi mõtlema peaksid tütarlapsed. Kahjuks on ülikooli, mittelõpetajate arv just suur tütarlaste hulgas. Ülikoolist enne kursuse lõpetamist lahkujate naisüliõpilaste arv on, kui kurb see ka ei ole, suurem meesüliõpilaste arvust. Millest see tingitud, teab igaüks lahkujaid ise, kuid fakt jääb faktiks. Seepärast ärgu mingi ükski tütarlaps, kel tõsine huvi ja jõud puuduvad, ülikooli, vaid astugu parem kutsekooli, ette valmistudes praktilisele elule.

Hella Matto.

„Armukadeduse pärast.“

Metsiku jahi tunnistajaks võis vaevalt paar kuud tagasi sattuda tallinlane ühel hommikul Liivalaia tänaval. Poisikeseohtu noormees, revolver käes, ajab taga tütarlast, kes meeleheitel viimaks maha langeb enne kaitsvasse õue jõudmist, tabatud kolmest kuulist. Tapmine armukadeduse pärast. Noormees, kes veel pole lõpetanud oma haridust, ei ole suutnud endale võita mingit kohta elus ega mingit väljavaadet oma perekonna asutamiseks, laseb maha naise sellepärast, et see on keeldunud temaga abiellumast, enne tema pruut, viimaks jahenemise tunnusi avaldas.

Kes juhtusid panema tähele lehtedes kirjelatud Pariisis maad leidnud kurbmängu. Mees, jõukas kaupleja, on oma naisest tüdinenud, lõpetab abielulise vahekorra temaga, olgugi et laste pärast jäädakse elama ühisesse korterisse. Mees ei tee mingit saladust asjaolust, et tema huvi ja nõndanimetatud armastus on pöördunud teisele. Selle teisega ta käib teatris, tuttavate perekondades, veedab õhtud ning ööd ja tutvustab teda isegi vahetevahel oma naisena. Nii viis aastat. Naine pühendab end algul täiesti laste kasvatusel, näiliselt alistudes paratamatusele. Viimaks aga viib saatus tema kokku oma noorepõlve tuttavaga, ka tema tundmused hakkavad rääkima. Tekib soojem sõprus. Kuid mees, sama, kes naise enesest tõu-

ganud, hakkab tundma äkki hirmsat armukadedust. Ta palkab detektiivi naise käikude järelevalvamiseks, saab teada, millal ja kus naisel peab olema kokkusaamine oma sõbraga, tungib sinna ja haavab oma „võistlejat“ surmavalt revolvri ja ka noaga. Armukadeduse pärast?

Kas teate, et Saksamaal läinudaastane mõrtsukatööde arvustik näitab, et 57 protsenti kõigist tapmistest on toime pandud armukadeduse pärast. Kui aga uurida lähemalt põhjusi, mis tapmised välja kutsusid üksteisega abielus või lähemas vahekorras seisvate inimeste vahel, siis tõuseb samal põhjusel toimepandud mõrtsukatööde arv 83-ni saja hülgest!

Mõne nädala eest alles äratas suurt tähelepanu ja vastukõla peaaegu kogu Euroopas üks Viini protsess, kus vannutatud meeste kohtu ees vabaks mõisteti naine mehe tapmise süüdistusel. Prantsusmaal kadus mitte liiaks ammu seadusest paragraaf, mis kindlustas mehele karistamatuse niisugusel juhusel, kui ta naise, tema tabades „abielurikkumise teolt“, tapab. Kuid veel praegugi ei ole kohus loobunud kombest, niisugusel juhusel avaldada äärmist pehmust ja arusaamist teo toimepanija hingeelust.

On aga isegi maa, kus niisugune naise tapmine veel praegu seaduse poolt on lubatud, rohkem, see seadus hiljaegu vast veel vastu

Guine siiru-wiiru.

Põuast, rebastantust ja puuderdatud ninakestest.

Wirumaa väiketalu: kolm tiinu kiwirohket põllu-maad, luus hinge peret. Kolm perepoega, väikesed meel, kuid tööga, karmi eluga juba karastatud. 12-aastane niidab. Nägu, kael, käewarred, sääred pruunid nagu malailasel, silmad säravad, rõõmsad, sinised nagu kowadtaewas.

Sutkeme pereema-ajaga tükk aega. Talurahwa mõtted keerlewad ainult vihma ja wiljakaswu ümber. „Kümme aastat pole meie maapind annud ruffi-jaaki. Tänamu efinest korda nii hea, aga pöud paneb nahka...“

Ja tõesti, ruffis on tore: tihhe nagu müür, kõrs piff, tugew, pea — jaakitõotaw. Kuid kuwab, koltub, walmib enneaegu...

Pereahwa näoilme on liigutawalt murelik. Satkufs neil piisaraid nurmede kastmiseks, wist nutaksid nad õõd-päewad ja päästaksid taimed janusurmast.

Parlamentliku riigi kodanikkudena oleme harjunud protesteerima, kui märkame kuskil seiswat midagi wiltu.

Et põuaga asi on wiltu, see on kindel. Kuid mida teha? Kuhu pöörata arupärimisega?

Kus kowutawad teadusajingrid? Miks pole nad weel jõudnud selgitada, kuidas tuleks reguleerida wee liikumist ilmaruumis ja jagada wett õiglaselt tarvitajale?

Kõnsetreeruge ometi! Mõtlege intensiivsel!

Talunik higistab heinamaal, on otse minekamas tuumuse tõttu. Temalt ei wõi nõuda leiduste tegemist.

Ujude ekwilibristika on peamiselt linnaintelligenti sport. Suwi on määratud waimutõõliste osaliselt puhkeajaks. Muudu lähed mõttemootor ligi tuliks ja plahwatab.

Kuid hull linnalikk mõiwad weeta puhkeaja wee ääres. Meres, järwehes, jõgedes, ojaes ja koguni loitubes solgerdamad suwel linnalased. Weft karastab teha. Pea on küll enamasti weest wäljas, kuid weftsporbi uuemad mõtted õpetawad ka suleldama peaga põhja. See on weftiritamm — ajude karastuseks.

Eft fündab karastatud pea lahendada weftprobleemid, mille mõtul tänamune wiljalasak ahwardab muuta suureks külmismäraks. Millistest tagawaradest saame siis palgalt ja kõik muud hüwed?

Mööbname, et ükski leidus ei päästa enam tänamust, põua käes hukkumata wilja. Ka siis leidub külmust, mille üle mõib järele mõelda wees karastatud pea. Mäiteks: kui suure kolkhoitu saawutaks riik, kui

võetud ja maksuma pandud, sellega antud kindel seljatugi aastasadu harrastatud põlisele kombeõigusele. See maa on Egiptus.

Sünnivad niisugused tapmised „armukadeduse pärast“ tõesti armastusest, ütleksime jälle nõndanimetatud armastusest, kuna sõna, mis tähendab kahe hinge igatsust ühinemisele, ei tihka tarvitusele võtta seal, kus tegevusse on astunud hävitavad jõud, vallundunud inimese kõige metsikum ürginstinkt, tapmise instinkt? Inimese hingelised elamused on lõpmatu individuaalne, lõpmatu pimeduse ja saladuslikkusega teiste ees varjatud vald. Sellest hoolimata võib ütelda:

Ei. See „armukadeduse pärast“ on ettekääne tolele absoluutse ainuomaniku tunde, mis on võinud tekkida mehe õigusele rajatud seltskonnas ja toitu saanud siamaani visalt ülevälpeetud vaatest, et naine on sama mehe püha steraomandusest. Nagu juba katekismuses naist loetletakse kõigi teiste, mehe vara hulka kuuluvate asjade, elavate ja elutute majapidamistarvete hulka, veiste, lammaste ja muu kõrval.

Ühiskonnas, mis on ehitatud mehe ülevõimule, ainult tema tarviduste tunnustamisele, pole ruumi naise isikule kui niisugusele. Ta on hinnaline ainult sedavõrd, kui ta mahub mehe poolt määratava ühieselu raamidesse ja kuivõrd ta neis raamides täidab tema poolt nõuetavaid kohuseid. Nii on olnud tuhandeid aastaid, nii

on see peaaegu muutmatult püsinud tänapäevani ja on alati maksnud üksikule naisele lõpmatu suuri kannatusi ning võitlusi, kui ta on püüdnud maksuma panna oma individualiteeti, omaenese nõudeid elule ja elada omaenese elu.

„Õigus saada tapetud“ kas kordasaadetud või mehe poolt armukadeduses oletatava abielurikkumise eest, on alati ajaloo kestel olnud üheks naise eesõiguseks. Mees pole mitte oma kätt välja sirutanud selle tema „püha eesõiguse“ järele. Vastupidi, enda kohta on ta tunnistanud hoopis teistsuguseid vaateid ja võtnud enda kohta maksvaks hoopis teistsugused kõlbluse ja kombluse normid. „Kahenäoline isandamoraal“ on veel praegugi maksmas, kuigi tema alused tugevasti kõiguvad naise ärkava iseteadvuse ja peaaegu põhjani muutuvate ühiskondliku elu tingimuste mõjul.

Tapmised armukadeduse pärast on endise eraomaniku piiramata omanduse tunde sünk jääne. Ei muuda palju asja, et ka naised esinevad tapjatena ja et mõnikord ka üks naine niisuguse tapmise pärast kohtu poolt vabaks mõistetakse. On paratamatu, et naine omaks võtab valitseva mõtlemisviisi õigusest teise inimese elule ja et kohus mõnikord suurmeelsuse hoos teeb samasuguse otsuse naisele, nagu siamaani reeglina on esinenud meeste juures.

Veel liig sügavalt on meie ühiskond läbi imbunud austamatusest inimese isiku vastu ja eriti kaugel teise inimese eluõiguse tunnusta-

ükski kodanik ei jääts hiljaks hommitul tööle minnes, ametnikud ei loeks töötundidel ajalehti, kontoripeilid ei flirdiks? — Ja veel tuhat muud asja mõiks mõttes arutada.

Rus mujal, peale mee, mõiks kodanik veel mõelda jarnasel ägedal juvel? Ega ometi rongis? — Ei! Seal norutab juvitaja loult. Milmifene tunne on hirm: ehk muutun inimesest siliks? Tolm, põlenõuvi tahm, suits, tuhk moodustavad õhtralt moolawa higiga pudru juustesse ja igasse auvu, millega loodus varustanud inimpea. Pikema reisi lõpul seisavad juuksed tihriis nagu silioffad.

Rääkimine on rongis raskendatud. Piinatud kodanik juudab veel ainult kähistada: „Mida teeb wabariigi raudteewalitus, kui ta ei kõrvalda wagunist tolmua ja soojust?“

Pärnis probleem weesistuwatele raudteelastele!

Kurku tuleb hoolega lasta.

Head äri teewad igasugused suslanajad ja karastawate jookide wabrikud. Kõik, mis wedel ja külm, leiab ostjaid. Soojad joogid nihkuvad tagaplaanile.

Rändajatele kitaroopalijel Wiljandi—Pärnu suunas pakutakse mõnestki jaamas kohwi koorega (Surjus iegi koort kohwiga), kuid tolle naudingut jätame jügiüks.

Palawus sunnib üldse wäärtust ümber hindama.

Külmal kewadel muud ei kuulnud, kui: „Räheme juwitama Pärnu! Seal on wesi jõe nagu praegu—lõpsetud piim. Tuult pole olemast.“

Sama laulu lauldi Haapjala, Klooga, Wõju—Käsmu kohta.

Soiatati kõwasti Narwa—Jõesu, Meriküla, Udria, Mummusaare, Pärjatši, Kannuka, Sillamäe, Toila eest. „Seal ju lahtine rand, alatised tuuled! Lapsed saawad nohu!“

Nüüd on pettunud paljud warjatud merikäärade harrastajad: liig palaw.

Pärnus on küll merre lastud igatseltki kunstlikud imeelukad, milliste seljas supelaks võib turnida, ratsutada ja teha wesiurffe. Kuid mis aitab see, kui wesi ei juuda karastada!

Wõit on nüüd meil, lahtise ranna elanikkudel.

Pead püsti, juwilate peremehed Jõesuus, Mummusaares, Pärjatšis, Kannukas, Toilas! (Sillamäe on reast wälja löödnud — seal askeldawad agarad rootši töösturid.) Küllap leidub teil igal oma trubaduur, kes ülistab teie ranna häid külgi ja waitib wiisakalt warjukülgedest.

Eht trubaduur ei taha teilt taju, sest ta ei tee ju refllaami, waid ammutab „sooje“ sõnu oma hinge jügamustest — tänuks karastawa merimee, termendawa

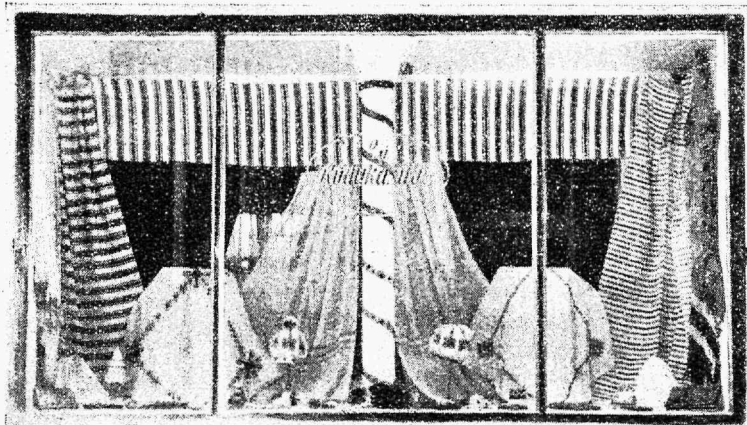
misest. Ühekülgne meheõigus on jälgi jätnud mitte ainult meeste, vaid ka naiste mõtlemisviisis. See teise inimese elu hävitamise õiguse mõtlemisviis saab määratud toetust sõdadega, mille ideoloogias meie praegune seltskond veel kõvasti kinni.

Edeneva ja vaba naise kohuseks on puhastus- ja selgitustööd teha ühiskondlikus elus võitlemisega endise aja toore ja kitsarimalise arusaamise ja inimese elu väärhindamise vastu. Kannatab ju tema ise kõige rohkem selle all.
h—i.

Csaühisus „Kodukäsitöö“.

Kuna meil viimasel ajal on kutsuti 25. X. 26. a. kaubandus- ja tööstusministeriumi algatusel kinud töötajate küsimus, nõupidamine kokku kutseorganisatsioonide esitajatest ning

asjatundjatest. Nõupidamisel arvati, et tööpuuduse vastu võitlemiseks on võimalik töötajatele käsitöid korraldada.

Vaateken Kullasepa tän. nr. 9.

Naisorganisatsioonide Liit võttis oma peale naiskäsitööde korraldamise. — Asuti vapralt tööle. Lühikeseajalised katsed näitasid juba, et ettevõetud töodel on tagajärgi ja et käsitööde korraldamine aitab kaasa osaliselt tööpuuduse vastu võitlemiseks, kuid et selle juures tingimata tarvis valmistöid realiseerida selleks, et vabaneks kapital jälletootamiseks. Otsustati asutada käsitöösaaduste müügikoht ja selleks siis kutsutigi ellu o.-ü. „Kodukäsitöö“, misugune 12. IV. s. a. oma tegevust algas.

männilõhna, puhta, kollase liiva ja hõngavate nurmililledest. Teie lehmade rannuosa kui ka lahja piima, teie aegade rannarohked maasikad, aroomiküllased vaarikad, punased ning mustad sõstrad ja üldse kõik, kõik ostab ta teilt puhta raha eest. Samuti teie kanade suured ja väikesed munad, teie merestpüütud silgukesed — toorelt, soolatult, suitsetatult. Kui teil aga oleks anda neid!

Marija Jõesuu on suur kuurort. Temal on eht mitugi trubaduuri. Igal neist on kindlustatud ühes või teises pealinna lehes weeruke-teine ruumi juu- kriteeriumide jaoks. Tuhanded filmapaarid neelavad ridu ja lugejate mäluksse wajuwad head soovitused.

Wäikematele juu- kriteeriumidele ei leidu nii kergesti trubaduure. Siiski. Ega kuulsus ei tule üksi heade asjade kaudu. Rohutaw ja wapustaw teeb meie ajal pigemini kuulsaks.

Siljuti kirjutas keegi „ajalauk“ ühes pealinna lehes, esimesel leheküljel, raswase trükkiga (pealkiri: „Sadaluslik surm“ ehk „Suule, sa ei ole piiga“) väga luuleliselt ühest kannuka noorest kingsepaist, kes kopstunud päris korraldajalt saapataldadeesse tikke ja lõpuks „kopstunud“ endale ka kuuli pähe. Armaastuse ohtudest aetud muudugi, nagu leht lasseb aimata. Nelja aasta eest kuulutanud nõid noormehele jellast jurma ette . . .

Nii mähiti kannuka õudse armaastuse romantika loori — tehti kuulsaks.

Toila kuulsus on osalt seotud Oru lossi ja pargiga. Mummusaare kuulsus oleneb kristlikkudest noortest naistest, kes seal juu- kriteeriumid. Tõdewad nad talwel ärkjal, siis tuleb osa nende energiast kirjutada Mummusaare wee ja päikesse armele.

Pärjatse on juu- kriteeriumikoht, mida wanast ajast saadit on harrastanud intelligent publik: profesorid, tohtrid, õpetajad (kirikust ja koolist).

Ülemullu juu- kriteeriumitas siin üks meie esimese järgu kodanik suure perega. Siis oleks Pärjatse peaaegu saanud kuulsaks ühe koera tõttu.

Tartu tähtsamal proual ja sama linna harilikul üliõpilasel oli kummalgi rannas kaigas oma koer. Koertel oli omawaheline wimm. Nad ei sallinud teineteist. Töö sallimatus avaldus ühel ilujal päewal hirmsas karwafiskumises. Üliõpilane pidi oma kaswamatatu koera arwel wastu wõtma hea peapeu proualt, kes ses kokkupõrkes rõhutas energiliselt oma tähtsat nime.

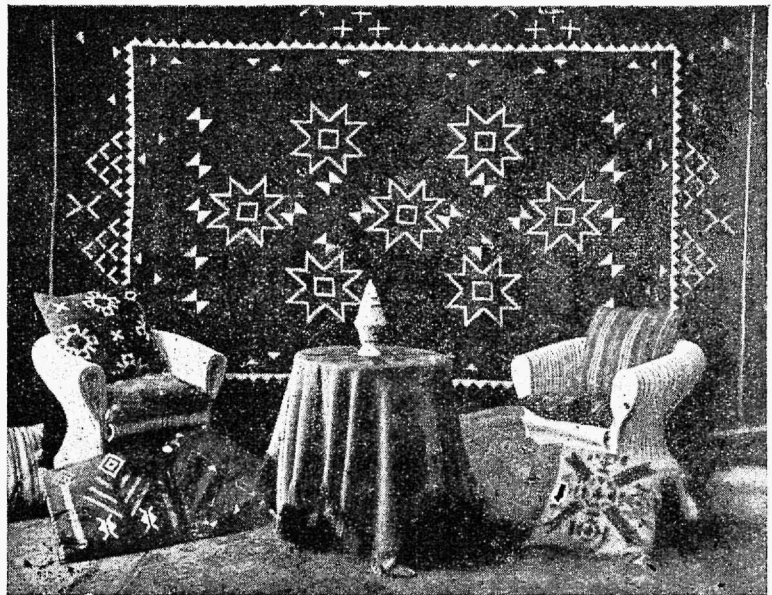
Üliõpilane wabandas ja waitis. Sensatsioon jäi tulemata.

Kõmu ongi Pärjatsele üleaurune. Tema omapärane,

Osäühisuse ülesandeks on käsitööde ülesostmine valmistajatel ja organisatsioonidelt, käsitöösaaduste müügi korraldamine, kodukäsitöö valmistamise organiseerimine ning selle abil tööpuuduse vastu võitlemine ja kauplemine igasugu selle ala kaupadega Eestis ja välismail oma kui ka komisjoni arvel.

Osäühisuse põhikapital on 3.000.000 väärtkindlat Eesti marka, mis jaguneb 600 osatäheks à 5000 marka. Osatähti võivad omandada riigi- ja omavalitsusasutused, seltskondlikud ja käsitööd korraldavad organisatsioonid, kutseõppeasutused, käsitöölised ja käsitööst huvitatud isikud.

Osäühisus asub Kullasepa tä-

Telgedel koetud tööd.

II korra üriruum.

naval, maja nr. 9, neljal korral; esimesel 2 korral on äriruumid, 3. korral asub kontor ja 4. korral on laduruumid.

Pildil näeme 2. korra äriruumi, kus peaaesjalikult telgedel koetud tööd on asetatud.

Osäühisusel on praegu järgmised osakonnad:

1) *Telgedel koetud tööd*: vaibad, laudlinad, ukse- ja aknaeesriided, seelikuriided, sohva- padjariided jne.

2) *Varrastel koetud tööd*: sweater'id, spordimütsid, kindad jne. Nimetatud tööd on üks otsitavamatest artiklitest välismaalastel, kes neid heameelega ostavad ja kõrgelt hindavad.

mitmefarne maastik räägib ilmetat keelt intelligent vaatlejale.

Kui weetlemad on siin mäenõlvakuil sarapuu, pihlaka, toominga tiheda lehestiku varjus siiru-wiiru looklemad teefesed, sammaldunud kivid põliste mändide all! Millise maalilikkujega lastub mäginne maapind mitmes kohas alla, merele: puhast, lage jõot või heinamaa ovaalses poolringis piiratud metsaga, puhastifuga nagu pärjaga. Kas ehk neist pärgadest ei tuletu nimi „Pärjatse“? Istuge siin rannas õhtul mõnikümme minutit. Waadeldge pätkese wajumist jilmapiiril, kuni mee peale jääb ainuke sirge tulijuga,

mis peegelsub pilweis paljundatult, — siis tunnete, kuidas teid inewägi kujuk rändama kaugele muinasmaale, sinna, kuhu kadus päike...

Sarwa näeb siin merel paate, weel harvemini laewu, kuid alati piisib teadmine, et need wood on küllalt võimsad kandma merehiiglast, et nende lainte turjal võite pääseda eesti saartele, Soome, Rootsi, Saksamaale ja kuhu ial soovite.

Minult mitte Saksamaale! See on liig tuttav. Saksamaa miniatüüris on meil Pärjatsesti. Siin suvitab kena kogute harklast, kes ial ei patusta rahvuslikkude traditsioonide vastu: org ja mets rõttawad

3) *Tikandustööd* kodukoetud linasel, siidiridel jne. 5) *Nahktööd*: käekotid, albumid, kirjamapid, päevaraa-

Varrastel koetud tööd.

4) *Valged tööd*: pilu, hedebo, matud, rahataskud, plokid jne. köiksugu pitsid jne. 6) *Keraamikatööd*.

laskakeelsetest häälitsemistest. Hiljuti viibis siin, Baltlaste pensioones üle nädala mitukümmend noort inimest otse Berliini külje alt. Noortele võõrastele maitstes hästi eesti rammus piim ja must leib. Võib olla, oleks meeldinud eesti keelgi, kui nad teda oleksid kuulnud . . .

Saksa noored laulsid kenasti koorilaulu. Ka puhkpillidel mängisid nad eeskujulikult. Ettekandeid võis kuulda igalüks vabas õhus.

Eesti laulu võõrad siin ei kuulnud. Meie suvitajad ei laula, nad laeswad grammofoonil laulda.

Minisaks soome-eesti laulu ehitajaks on siin — ingerlane-farjapoijs. Laulab soovi järele kas distanti või baritoni. Pärjatosu poolest kuulub ta „kunstniku“ perekonda: tema ema olla too ingerlanna, kes käinud Tallinnas ette kandmas ingeri leelot ja tantsimas rebase tantsu.

Reinuwaderi hiitliwaid samme järel aimata pole wiist kerge.

Pärjatslannad mõiksid korraldada kursused, õppida ingerlannalt tolle tantsu ja tuua ta eeltulewal hooajal Charlestoni mõistlejana tantsupõrandale.

Suwitajannadel Pärjatjes on küllalt leidlikkust.

Kõigist loetletud tööd on olemas suur valik, mis iga päevaga aina kasvab. Sajad usinad näpud on tööle rakendatud, kes tänuga tööd vastu võtavad, et enesele ja oma perele ülespidamist teenida.

Seni on osauhisus peaaesjalikult ülesostjana ja komisjonaärina tegutsenud; kavatsusel on valmistamise organiseerimine ka oma kätte võtta.

Üheks suuremaks ja raske-
maks ülesandeks on välismai-
turule leidmine. Ka siin on juba
teed rajatud: nimelt esines läi-
nud aastal Naisorganisatsioo-
nide Liit kodumaa käsitöödega
New-Yorgi näitusel, kus eesti
tööd suurt huvi äratasid ja ül-
diselt meeldisid. On meil kord
kindel koht välisturul, siis või-
vad nii mitmedki pered tööd
leida oma kodumaa pinnal ja
väljarändamise mõtte kõrvale
heita. E. T.

Meil, Gestis, puuderdatakse nina ja nägu õhtralt. Seda õhtramiini, mida rohkem woolab higi. Kuid päevitusest maraskile lõõnud nahale ei sobi puuder hästi. Keegi pärjatslannadest soovivad kerdadist walget nina „konserveerida“ lepalehe all sügiseks. Olge lahked, proovige! Seadke leht ilusti ninale ja lamage!

Siin ei hõõveri haljas nina kedagi, sest meil puudub asjatu mood ilmuda iga päew tualettide parandile, nagu seda praktiseerivad suured kuurordid. Meie siin kogume jõudu sügiseks ja talveks. Siis ilmume linna pruuni teha, punaste palede ja walge ninaga.

Meesuwitajaid on siin võrdlemisi vähe ja nad ei eksita meid kuidagi. Peale üksikute, idast tulnud tüüpide, on kõit väga korrektd.

Professorid ja teadlased on isegi liig häbelikud. Üks Tartu teadusmees supleb ikka naise kostüümis ja ei julge siiski weest välja tulla.

Wõi on see hajameelsus? Unustab lihtjalt oma maije „mina“ wette, kuna ajudes kihawad arwud, plaanid, joonestused . . .

Kes teab, eht walmiski seal too uus taewa-
wefiwärawate awamise ja sulgemise kawa?

Seniks kõrbeme weel ühes põldudega. Seniks püsi-
wad kurbadena talunikude näod. Käo Orvik.

Lydia Koidula ja ta väärne hindamine.

Ei tahaks olla rahuldatud teadmisega, et Lydia Koidula, tolle isamaad armastava naise ja luuletaja austus seisaks ainult sõnas. Meie kodumaa suurim naine on väärinud oma teenete vastutasuks austuse tegudes. Juba kaua aastaid on puhanud Lydia Koidula võõras mullas. Kroonlinn, võib olla, ükskord tahab õigusega uhkustada meie kuulsama naisluuletaja põrmuga, sest tema põues on ju Lydia Koidula viimsel uinakul. Kuigi Koidula oma parimad ja jõulisemad eneseavalduse tunded on peitnud isamaalaulesse, on ülistanud kodumaa loodust ja ilu, on sellest osasaamine luuletajale enesele olnud liig väike. Ta soov laulus: „Eestimaa õitsvate õilmete vahel, armsam mul ahel“, on olnud ainult soov. Saatus tahtis teisiti. Kohe peale abiellumist saksastunud läti arsti Mihkelsoniga oli sunnitud Koidula lahkuma kodumaalt perekondlikel põhjustel. Võõrsil kustus ta elu. Ei täitunud ta soov puhata isamaa süles. Koidula oli armastanud oma kodumaad, oli püüdanud oma tundeluule isamaale, kuid nagu pilkeks pidi ta jääma armastatust kaugemale. See pole pilge mitte ainult luuletaja südamesoovile, vaid igale tõsisemale eestlasele: „Suur Eestimaa tütar võõras mullas!“ Valus tõde. Kuid mis teha! Pole ju leidunud ta põrmu äratoojaid.

Kuid Koidula põrmu kodumaale toomise mõte oleks luuletaja soovi austamine. Ei tar-

vitseks ta enam küsida omas laulus: „Millal viite mind ta pinda? Lootuse helin, kas petab ta rinda?“ Ei saa ka ette heita, et oleks unustanud Eestimaa oma parima tütre. Ta tööd, ta loomisvõime on leidnud väärse hindamise. Koidula on ju see, kes on sirutanud käe üle kodumaa looduse, üle mühavate metsade, üle kaunide kinkude ja õitsvate orgude ning näidanud, kui ilus on Eestimaa. Kodumaa raske minevik ja algav koiduaeg olid tal aineks, millest ta kõige tundelisema, sügava ja mõjurikkama sümfoonia löi, mille fugad köidavad iga hinge. Koidula nimi on kuldjoontega piirdunud ta liürilise luule mõjul. Kõrge on ta luulelend. Tunneme laule, mille väärtuse juures ei tule kahelda. Näit.: „Mu isamaa on minu arm“, „Mu isamaa nad olid matnud“ jne.

Koidula on tegutsenud isamaa kasuks pea kõikidel kirjandusaladel, küll luules, proosas ja draamas. Oma isa, Joh. Voldemar Jannseni abilisea ajakirjanduses töötades, sammus Lydia juba varakult lähemale laiaulatuslikule tegevuspinnale. Noorelt avaldab ta tõlkeid, toob oma esimese jutustuse „Pärnu Postimehes“ nime all „Kivirist“ ja ehitab kindla aluse proosakirjandusele. Samuti ei jää ta võõraks näitekirjanduses. Ta „Saaremaa onupoeg“ on esimene trükitud näidend Eesti keeles ja ta „Säärane mulk ehk 100 vakka tangusoola“ on üks tubli-

Oh kodumaa! 2

— „Küll teeb koidud valusaks palja pövranda peal lamamine, — õhtas Kirsi mamma ühe külje pealt teisele pövrdes.

— Eht oleks itka targem olnud meestega ühes paati minna. Nüüd ei teagi, kus nendega jälle kottu saame, ja mis õnnetus meid lahkus võõr tabada.

— „Ega sul ju tarvis polnud meestest maha jääda. Tuled päris palumata meiega ühes, jähtvas Vindi perenaine hoolimatult.

— „Ega sa mind küll ei kutsunud,“ — lausus Kirsi mamma lahkelt. „Oli ainult hale meel sind Mildaaga üksi jätta. Meil õigil oleks paadis parem olnud. Johann oli nii head istekojad wamis seadnud. Ei tea, mis sind nii jonnakalt jala ajas minema.“

— „Paadiga oleme itka veel sõjajalus, ega sellega ju kaugemale jõita ei saa. Siit aga eht saan hobuse lähemasse raudteestaama jõita. Raha on mul selleks küllalt kaasas. Kõju tagasi minna ju itka enam ei maffa...“

— „No imet itka! Kuhu siis õieti tahad jõita?“ — küsis Kirsi mamma istuli ajades.

— „Ega's meil ju kaugemale pole tarvis minna kui lastmiste ajaks eest ära. Eht jäävad majad terveks, siis võime varsti tagasi pöörduda. Meiejuugustele aletviefaniffudele waendane waff ja midagi ei tee.“

— „Sinul küll pole midagi karta. Uga minul on tütar, keda ma millegi hinna eest siia ei jäta, waid wain ta kindlasti kuhugile kaugemale warju.“

— „No noh! mis jaoks meil siis mõlemal mehed, ja minul tubli poeg on, kes tarbetorval nii meid kui sinu tütarit jõuavad kaitsa.“

„Tead ju küll, mis meie meeste armsam soow on,“ ütles Kirsi mamma lahkelt naeratades ja naabrinna õlga patmutades.

— „Kakatab juba jälle oma igawat targutust, ja — nii jündmatat ajal,“ — kostis Vindi perenaine pahajest eemale nihtudes.

— „Sinu poeg ka mõne kaitsja! Waadatu itka, et ije õigel ajal kuhugile nurgataha pektu saab.“

Kirsi mamma jäi wait. Ta tundis ju ammuigi naabrinaise uhket meelt ja haawatuid wäljendusi. Teadis ka, et ta ilus tütrele rohkesti ema laadist oli pärinud, ja niijama tõrgilt teiste peale alla waatama õpetatud. Ets mehed ije waadanud, mis nende katwafustest wälja tuli. Temal küll jeda asja arendada ei tarwitsenud.

Daffas juba hommit loitma, puhkajad ütsteije järele wtr-guma, ja õhates õue ilma waatama minema.

Selge õõ järele oli hommitu poole paks udu järgnenud. Sinna poolt tulijad kõnestsid, et õõ rahulikult mõõdunud,

maist toodetest. Kõige täielisem on siiski Koidula luuletuste salv. Just Koidula luuletusis avaldub ta suurus ja tähtsus. Ei saa ka nime tamata jätta, et Koidula on õieti aluse pannud belletristikale — ilukirjandusele.

Ehkki Koidula sirgumisaastail õhk raske saksastamise mõjust ja kerge polnud koduneda ümbruskonnaga, on pannud ta Eesti laulukandli vägevamalt helisema kui ükski teine. Ta on kirjutanud Eesti rahvale ja see rahvas tahab hinnata ta tööd: Pärnule, kus mööda saatnud luuletaja oma noorusaastad, on ligemal Lydia Koidula. Pärnu ülejõe „kaskede all“ oma elupaigas, on rahustunud ta üksikluse tunded looduse tähelepanemises ja selle vastu huvi tundmises. Hiljem Tartus elades on täiendanud tas pesitsevaid tundeid tollaegse vaimuelu tõus ja esimese suure laulupeo mõju, mis oli ta ärkavaile tunnetele kui piksevihm võrsuvale orasele, kuid Pärnu oma ümbruskonnaga on süvendanud esimesi jooni luuletaja hingesse. Raske maina on möödunud Koidula aastad Kroonlinnas. Siin perekonna murdelises elus ja juureseltsinud parandamata haiguses, on ta palju kannatanud. See aeg on tunduvalt mõjunud ta kirjandusliku tegevuse vähenemisele. Siin omab ta laulude põhitoon valulise ilme. On sügav ja leinav. Ta loeb paratamatuks lahusoleku isa-

maast ning ta laulest käib läbi üks joon, see on tahtmine tagasitulekuks kodumaale.

Ei tulnud Koidula kodumaale, kuid vaimupilt ja elav ettekujutus temast on siiski jõuline ja tugev. Selle ettekujutuse sümbooliks on tulnud Lydia Koidula mälestusmärgi püstitamise mõttele. On juba tööd tehtud. On moodustatud eriline komisjon Pärnus, kelle ülesandeks on püstitada Lydia Koidulale ausammas. Komisjon on tegutsenud juba pikemat aega. On suutnud luua mõjuka rahalise aluspinna. On asutud kavandi väljatöötamisele, millest on osa võtnud simapaistvamaid kunstnikke. Peatumata on jäädud kunstnik Adamsoni kavandi juure. Lahkarvamisi on tekitanud koha küsimus, kuhu ausammas püstitada. Ühed on arvanud, et soodne paik on Endla teatri ees platsil, teised eelistavad kinoteatri „Illusioni“ ja tütarlaste gümnaasiumi vahelist vaba platsi. Arvamisi võiks veel mitmesuguseid olla, kuid tahame kindlasti loota, et tulevat kevadel näeme Lydia Koidulat, meie naisluuletajat, juba kivi kujundis. Ükski osa Koidula hindamise tunnusemärgist oleks leidnud täideminiku. Ehkki Lydia Koidula põrm võõrsil, elab luuletaja vaim meie keskel ja selle vaimu austus mälestusmärgi püstitamise näol on Pärnule tänuväärt ülesanne.

Elv. Kask.

ja mere peal udu pärast võimata kindlaks teha, kas waenlase laevad alles, või ära läinud.

Kahtlasiid siis põgenejad mõned kaugemal elavate sugulaste poole edasi rühtima, ja teised tagasi linna minema.

Lindi naisel oli asjata reis lähemates kaludes ära käidud vooimeest kauplerna, kes ta tütreaga Delle jaama jõidutaks, sest Pärnu rong veelki ainult Mõisakülani jõitvat, ja sealt mitte enam edasi pääsivat, kuna kirsi perenaine nõutult ja kurvalt oma asjadele juure istuma jäänud.

Milda aga oli väljas turtavat noorthärrat kohtanud, kes siinjuures talu aialafas õõd olnud ja linna tagasi lubas minna.

Linnast tullijalt oli ta kuulnud, et rongid jälle edasi pääsema hakanud, ja kutsus Lindi preililt ühes Wenemaale sõitma. Ema oli ta tohe õhinal nõus. See just sobis talle. Mii sai ta hea ettekäändega kätte siit minema kaugemaid ja ilusamaid võimalusi teha.

Vanal Lind ja noor kirsi Johann, kes naisperet ohtima tulnud, kaitsid küll sõidu ära, kuid kurvidele võrvadele.

Ja ei juutnud kuidagi aru saada, et ka ainus laps mõhi mõrvaste juures rohkem kaitsitud oleks kui oma kodu, ja Johann kõneles, et lähemalt waadates hädaoht nii suur ei olnudki, kui inimesed esimeses hirmus kartnud.

Kuid Lindi perenaine ütles ikkagi viimase sõna.

Linna jõudes pandi preililt ühes teiste preilide ja noorhärradega rongi peale, ja kaadeti „lõja jalust“ ära.

Naabri Johann ilmus ka kaatjate hulka, ja pakkus omagi karedat kätt jumalaga jätmiseks. Aga sõidu rahutuses ja lahtumise rütis jäi ta tähelepanemata, ja sõitis koju tagasi kurvalt ja rõhutult, ehk ta ju diei ammugi harjunud oli ilusa naabrineiu tähelepanekust või õrnusest väljaspool seisma.

See pommitamine ja põgenemine oli esimene Pärnut tabav sõjajärgne.

Peale pommitamise läksid laevad lahest välja, tülles alles kahe aasta pärast jälle hirmu ja õudust kütvama.

Teisel päeval, juba peale eelpool kirjeldatud jõidumust, pööras enamjagu põgenejaid tagasi, ja elu läks kurvalt lõja survel edasi.

Et enam kaupade juurevedu ei olnud, kaitsid kõik tarbeained kaitsmaks ja kalliks.

Õhjeti ei tohtinud waenlase lennukite kartusel kusagil tuld näidata, kaupluste kui eramajade aknad pidid tihedate mustade riietega kaetud olema. Kirvikute kellad ei tohtinud helistada. Linn oli päeval võimalikult vaikne, õõjel pime.

Peale esimese pommitamise hakati läänemaille rohkem Wene sõjaväge kaatma. Waad kaevati risti ja põigiti kaitekraavidega läbi ja punuti tihedad õõstraadi võred ette.

Laste mängimiseft ja selle tähtsuseft.

Laste mängimine on uueas kasvatusteaduses jäänud suurema tähelepanu osaliseks. Wanasti seletati seda energia ülejäägiga, mis otfib omale väljapääseteed. See energiataagawara, mis täiskaswanud inemene kasutab tõe jaoks, sumbib lapsi mängima. Rahtlemata on see seisukoht õige. Kui lapsel puudub energia, kui ta, näiteks, on haige või wästinud, siis ta ei taha ka mängida. Sellepärast on elaw mängutähe alati heaks tunnistuseks, ja selle puudumine sagedasti tahtlane.

Ometi ei piirdu mängu tähtsus sellega. Tal on hoopis suurem ülesanne, kui olla waid väljapääsute üheltigsele energiale.

Maatleme lähemalt lapse mängu arenemist. Zuba päris wäike rinnalaps „mängib“ — tema mängimine seisab selles, et ta liikmeid liigutab, kätega mehhib, või oma käsi filmade ees keerutab ja neid wahib. Hiljem püüab ta oma jalgu ja mängib nendega. Nendes mängimistes awaldub loomulik liikumistung, kuid ühtlasi arenewad ka lapse võimed. Pange tähele, kuidas laps käega mõnda asja (kas oma teist kätt, oma jalga või mõnd kõrwalist asja) püüab kätte saada. Mõnes haarab ta mitu korda mööda, ta liigutused on ebakindlad, kuid pikapeale muutuwad nad kindlamateks ja laps haarab täpselt sellest asjast kinni, mida ta tahab saada.

See otstarbekohasus, mida tähele panime lapse algeliste mängude juures, muutub lapse arenedes itka selgemaks. Zuba esimese aasta lõpul hakkab laps mängides järele aimama seda, mida ta näeb teisi te-

gewat. Ta kopeerib võimalikult täpselt neid liigutusi, mis ta teiste juures tähele paneb, ilma et ta nende otstarbest aru saaks. See on nõndanimetatud „järeleaimamise mängude ajajärk.“ Sel ajajärgul on lapse arenemises suur tähtsus, sest paljud hädatarwilised toimingud õpib ta jarnajelt selgeks.

Teise aasta jooksul (mõnikord ka hiljemini) algawad need mängud, mida õieti mängudeks nimetatakse. Laps ei piirdu enam sellega, et ta teiste inimeste toiminguid järele aimab, waid ta hakkab iseiseiswalt tegeusema, ise kombineerima, ise mängu wälja mõtlema. Neid mängu on mitmeti jaotatud, üks jaotuseft, mis wõrdlemisi täpne, jagab nad fantaasia- ehk kujutusmängudeks ja spordi- ehk liigutusmängudeks. Esimeste hulka kuuluwad need, mis arenewad lapse kujutuswõimet ja ühtlasi ka mõistust, teiste hulka need, mis arenewad peaaegjalikult keha. Loomulikult on palju mängu, kus mõlemad küljed tihedalt omawahel läbi põimitud.

Zuba eeltoodust on selge, et mängudel suur arenew ülesanne. Mängides kaswab lapse fantaasia, tema mõistus, tema kombineerimismõime. Ta õpib asju täpselt tähele panema, neid kasutama, neid tarwitama. Kõik lapse võimed, nii waimlised kui ka kehailised, jaawad mängust rohket toitu. Ja ometi ei piirdu mängu tähtsus ka selle juure otstarbega. Kui lähedamalt maatleme mängu, sügawamalt tungime tema süsuse, siis näeme, et ta on otsekoheks ettemalmistuseft elule, esimeseks ja põhjapanewaks kooliks. Sest

Sõgeda peale, kus enne ilalgi ülesõidukohti ei olnud, ehitati sillad ja pandi wahid juure, et teegi eranimene oma jalga sinna peale ei paneks, ja kõikidele kodanikele jagati sõjamehi kaaselanikkudeks.

Kõikides alewinnajades olid sõdurid korteris. Muuseas ka Kirsi ja Lindil.

Lindi perenaine oli wäga rahul, et ta oma peenike tütre wa' kaalamehe wahidwate filmade eest ära olt juutnud jaata.

Ja tütar, kes õnnelikult Moskwa jõudnud, ja kusagil perekonnas home koha leidnud, kirjutas illewoolawas waimustuses, et ta nüüd wäga suureksugu rahwa seas elab, ja ilalgi enam nii narwõite olubesse nagu kodus, tagasi ei taha pöörduda, waid kindlasti tahtub alalijest Moskwa jääda.

Kõik näis kõige paremas joones olewat.

Kuid nüüd saabus kergemeeltele naisele südamewaku joost, kus ta seda aimatagi ei ojanud.

Nimeft tulid Wene sõjawäed hulga ohwitseride faatel, kes laagrile üksluseft igat tõbu võimalust kasutasid, ja kõigile naisele, kes nendega leppisid, austajaks hakkasid.

Ja kui nüüd kõigile alewite preikidele toredais mundris kawaleere leidus, kelledega nad jalutasid, lõbutsefid ja pulmigi plaanitsefid, siis kihwatas Lindi perenaine süda wiha ja walu pärast.

Kus oli nüüd Milda! Mõnam ja toredam kõikidest oma

fõpradest. Wääriline kõige kõrgema ohwitseri kõrwal kätma, ja nüüd — wõistluseft wälja löödnud ühe kstpoisi pärast, keda ta ituma otjasti ei wõinud jalkida. Tõesti, see Kirsi pere oli nagu ainult tema meelepahaft loodud. Ja ta oli pahuram ja tujutam naabrivahwa wastu kui kunagi enne.

Geofüdamline Kirsi mamma imetles küll naabrinaise alalijst paha tuju, kuid oli alati walmis seda wabandama. Tundis ta ju oma karsitut naabrinnaft, ja ei teadnud omalt poolt mingit kurjuse ega waenu põhjust olewat. Kõigi ta wäruuse põhjus wõis ainult kange kahju ja igatus kangel wõeras teenistuses wiibitwa tütre järele olla, kuna kodus sel sümapiilgul hädaohuta olt. Mga selle üle rääkida ehk naabrinnaft trööstida püüda ta ometi ei usaldanud, ehk ta jida küll ajas teist waigistama ja oma jaatusjega lepitama.

Kui äkiline sõjahoog möödnus, oli kõik jälle waitseks jäänud. Zrimised tegid oma igapäiiseft töid, nii palju kui sõja läbi muutunud olud seda linna paikus ei wähendanud, ja ootasid põnewuseft otjustawaid sündmusi lahinguwäljal. Neid ei tulnud, ehkki weneuulijed alalijst jumalateenistust pidasid ja rahwast pidulikele palwe- ja rongikäikudele kasutasid.

Ainult itka uust mehi wõeti teenistusse, ja itka rohkem wäewi käijid meie maalt läbi.

Esimesed Wene wäed wõeti Wärrnu wäikekodanikkude poolt wäga südamlilikult wastu.

laps mängides teeb seda, mida ta pärast elus töö juures peab tegema.

Kas ei õpi enamus tütarlapsi õmblemist, pesemist, keetmist ja muid toimetusi mängides? Kas ei õpi poeg-lapsed samuti saagimist, kleepimist, kaenamist ja teisi töid? Kas ei õpi enamus lapsi lugemist ja kirjutamist mängides? See ei ole veel töö, sest tema eesmärk on ajaviide, kuid ta on sisfējuhatuseks tööle ja elule. Juba see, et lapsed loomusumiliselt oma mängudes esinevad, et tütarlaste ja poeglaste mängud nii põhjalikult lahku lähewad, et lapsed sagedasti mängu aineks waliwad sedasama, mida nad pärast waliwad omale elufutseks, näitab kuiwõrd tähtis ülesanne on mängul, kuiwõrd ta seotud on arenemisega.

Suur tähtsus on mängul ka ühiskondlise kaswatusel seiskohalt. Lapsed armastawad mängida koos, kas wäiksemates wõi suuremates gruppides, ja koosmängimine on suure kaswatusliku tähtsusega. Kõik need töed, mida õpetab elu ühiskonnas, kõik need juhtnõrvid, mis inimesel kooselus teistega tarwis on, õpib laps mängides teiste lastega, näit., et ei saa ennaft üffi maksuma panna, et peab arwestama teisi, et peab kinni pidama ühiskonna poolt maksmatunud seadustest, et koostöö aitab raskemast ülesandest jagu saada ja palju muud. On kerge tähele panna, kuidas lapsed mängu-seadusi rikkujaid karistawad — lihtsalt sellega, et nad enam nendega ei mängi. Ja see wäljajoitmine wäiksest mänguühiskonnast mõjub sagedasti rohkem kaswatawalt, kui täiskaswanu waheselegamine ja karistus.

Selge on nüüd, et mängu peale ei saa waadata kui juhusliku wõi wäikese tähtsusega nähtuse peale. Ta on selgete arenemiskriidabega seotud kogu inimese tulewase

elufäituga. Jääks veel üle selgitada mõned põhimõtted, mis juhiksivad kaswatajat tema juhtumises mänguse.

Olgu esimene ja tähtsam neist põhimõtteist: mitte end liiga segada lapse mänguse, anda talle võimalus walida mängu, jätta talle mängides wabadus.

Nii sagedasti wõib näha wastupidist — kuidas lapsel peale sunnitakse üks mäng ja keelatakse teine, kuidas tarbetult piiratakse lapse terawat tegutsemistahet ja tungi iseseiswusele. Ja ometi tahame kaswataba iseseiswaid inimesi. Ja tahame ka kaswataba huwitawaid, omapäraseid inimesi. Kuidas wõiwad aga areneda need jooned — iseseiswus, omapärasus, kui esimesed sammud nende poole piiratakse alalise käsu ja keeluga.

Kõik see ei tähenda muudugi, et kaswataja lapse mängust täitja kõrwal peab seisma, et ta sellest midagi ei pea teadma. Wastuolksa, ta peab võimalikult kõik teadma selle kohta, kuidas lapsed mängiwad ja mis nemad mängiwad. Sest waabeldes mängiwat last, õpib teda kõige paremini tundma. Seal awalduwad kõige selgemini tema kalduwused, iseloom ja temperament. Kindlasti wõib ette tulla ja tulebki ette juhu-seid, kus kaswataja peab end wahese legama. Kuid tehtagu seda waid siis, kui ilmiks tulewad nähtused, mis kindlalt kõrwaldamist wõi juhtimist nõuawad. Ärgu astutagu wahese iga wäiksema segaduse, arusaamatuse, konfliktide puhul. Lapsed saawad oma wahel sageli hoopis paremini kõige sellega hakkama.

Need mõned read ei saa muudugi ülewaadet anda lapse mängu rikkast ja huwitawast waldkonnast. Nende ülesanne oli ka waid tähelepanu pöörata nende peale ja ära tähendada nende tähtsust nii ühiskondlikus kui ka individuaalses kaswatuses.

E. S.

Mewites ehitati noortest puudest ja lilledest awarawad, ja rahwas seisis mõlemil pool teed ja jagas mis tal jatus, kui see ka enamisti rohkem polnud kui karbide paberosse ehk mõni pagari joiate. Maarahwast kuuldi, et nad suurepäwalisemalt annetatud.

See äärtel seisnud perenaised ja neid terwete toidu-woormatega ja sõõtnud ja jootnud suure hädusega möödamarsijaid kodumaa karitsjaid.

Uldse näitas see sõda, kui suur inimeste kande- ja ohwriõud wõib olla, kui neid wastawalt tegutsema ofatasse panna.

Mutatati üle Wene riigi ja meie maa Punase Risti laatsaretid, ja ei jäänud Pärnugi teistest maha. Ka meiegi Eesti seltskond seadis „Sõda“ seltsimajas täielise haigemaja siise, milles ei puudunud ruumikad hästi korraldatud haigete toad, kui ka suureed kuni lagedeni nii riietega kui toiduainetega täidetud ruumid, sõjast lõhutud inimeste rawitsemiseks, toitmiseks ja katmiseks.

Criiti lugupidamiswäärilist tunnistust meie Eesti naisel töö hoolijust andsid mõõtmata kästigi walmistatud kollide ja kinnaste ja telgedel koetud walpade ja linade wimnad, mis heal meelil olid kofku toodud, ja mis alles üks osa nende tagawardest oli. Teatawasti mõtjib hiljem Saksa otupatsooni wäed otse rüüstawat Eesti naiste kästidid kofku ja wedasid wälja, ja meie oma wabadusõijas jatus ka weel tarwitist warustust meie kangelastele.

Ka Sindi ja Kirsi perenaised ohwerdasid jõudu mööda löid ja raha, ja wiimane pidi lõpuks weel oma kallima wana, oma ainjanna pojagi sõjateenistusse saatma. Waenuwarer weeres ühtesoodu edasi, ehk küll rahwas sõjatöömusest õhtas ja sõja algatajad kirglikelt lõpu ja rahuplaane jepitjesid.

Kurwalt langes Kirsi mamma poega saatmast tules naabri naise kaela ja kaebas nuttes:

— „Kui rskelt see sõda meid mõlemid lööb. Sinu ainus laps orjab kangel wõõrast rahwast, ja mina pidin oma ainja poja hirmjale tapawäljale saatma. Ei tea kas teda enam elufalt näha saan...“

Uga naabrinaiselt ei leidnud ta kaastundmust.

— „Mis ja ifka minu tütar oma jekka lijud,“ jähwas ta pahuralt. Temal jeal kõrges ja haritud seltskonnas tuhat forda parem teenida, kui sinu tüma kalameeste rahwa jeas elada. Et sinu poeg jõtta lähhe, on päris loomulik. Poiste tohus on soldatiks minna ja riiki karitseda. Mis tal kodusti tähtsamat teha oleks, — seletas ta nobedalt, kuna ta tse-enejes halwakspidades weel tasa juure ütjäs: hea, et jekt wa punapeast ometi forda lahti saab.

Kuid sõjateenistuses hinnatti punapead paremini. Waim-lijelt erd ja oma jagu hästi woolitatud noormees pandi juba mõnetuulise teenistuse järele lipnikkude kooli, ja ta tegi selle tuitusega läbi.

Elisabet Aspe.

(Särgneb.)

Mõned praktilised näpunäited eluruumide sifustamisest ja faunistamisest.

Mõneledeks kodu faunistamisest ei tule meil ammugi mitte silmas pidada erilisi faunistavaid esemeid, veel vähem ainult neid asju, millel puht ilustaw ülesanne ilma mingisuguse tegelise otstarweta, nagu seda on pildid ja lilled. Ise meie koduses ümbruses aitab tõsta kõik, mis ruumis nelja seinaga wahel on asetatud, nii toolid, lauad, kapid, kummutid, sohwad, ühe sõnaga kõik need kõige harilikumad, kõige hädatarwilikumad tarbeasjad ühes majapidamises.

On wäärne ettekujutus, et meie oma kodudes ilu ja kodukust saawutame mõne laudlina, sohwapadja, akna wõi ukse eesriide ehk waiba kaudu. Need ühiskond pool praktilise, pool faunistawa otstarwega esemed ei suuda üksi kaugelki luua ilu seal, kus puudub kõik muu ruumi sifustus. Alles ühendatult kõik ülesloetletud ilu- ja tarbeasjad suudawad luua ümbruse, mis wõib maitseiliselt rahuldada kõiki ilunõudeid.

Iga ühiskond pool praktilise otstarbega mööbel, kui see on ehitatud wastawalt tema tõelisele otstarwetele ja silmas peetud tema walmistamisel nõudawat koostõla ühiskondade wahel, wõib ka siis, kui selle juures pole tarwitatud ühtki ilustust, meie filmale walmistada naudingut, ja wõib tõsta meie rahuldustunnet nende keskel wiibides. Kui meile on kordumalt ette heidetud meie kodude ebafunktsioonilisust, ilu ja puhtuse puudust meie igapäises lähemas ümbruses, siis ei saa salata, see on põhjendatud ja seda täiel määral. Meie oleme nagu kinni veel oma esivanemate elu traditsioonides, kellel wõimalus puudus oma suitsutaredes tarwitada ükskõik misugust ilustust, sest see oleks peagi kattunud suitsu korraga ja ilust ei oleks järele jäänud jälgegi. Wõib olla oleme tõeliselt pärinud oma esivanemalt, kes ilustasid endid peamiselt wälise ilma jaoks, selle ükskõiksuse oma kodude faunistamisel. Lepime olukorraga ka kõige hädatarwilikumate toariistade puudusel ja ei arwestada asjaoludega, mis sellega ühenduses. Sellest siis meie kodud tühiad ja laagedad, ilutud. Ja kui siis muretseme endile ühe laua, tooli wõi kapi, siis ei ulata meie nõuded kaugemale tüütuseni ärakulunuist. Ihabloomiliselt, ikka ilma erandita ühte moodi walmistatud turukaubast, mis nii wärwilt kui ka wormilt ainult igawust ja tühjüstunnet tõsta aitawad.

On otse kui needmiseks saanud igalpool ja igaweesti tuntud pruun wärw, millega kaetud kõik lauad, kapid ja kummutid ning mis omas lasti-läite hiilguses otse südametsooni pööratama ajada wõiwad. Wõiks peaaegu tunnustada seda ebamäärast pori-

karwalist pruuni wärwi meie rahvuslikeks mööbliwärwiks, nii läbi on see lõõnud. Ja mitte ühiskond wärw ei ole see, mille all peab kannatama maitsele nõudlikum inimene, waid ka kõik wormid, millesse need tarbeasjad walatud on otse jalustrabawalt teinud. Tahad kummutilaeka juure pääseda ehk riideid kappi riputada, siis olgu käepärast roop ja reedel, wastasel korral ei pääse neile ligi. Kuid tagasi tulles kodufaunistamisele, wõib wiimast asjaolu siiski paremuseks pidada. Siin on tegemist siiski teatud esemetega, mis ruumi kuidagi täidawad, kuid halvemal juhul puuduwad ka needki. Nii hoitakse meie riideid harilikult seintel, nii elutoas kui ka aidas, kus need omaks wõtma peawad kõigi aastaaegade tolmud ja õhumahetused. Resu hoitakse alal kirstudes, need omakorda aidas, kus riie mitmekordset üksteise peale laotatult kappib ja tõduneb.

Tõsi küll, meie maa ja rahwa jõukus ei luba meile kõike seda, mille järele meie parema arusaamise järele tohtis olla tarwidust, kuid meie wõime siiski kindlasti tõendada, et jõukusest veel ammugi kõik see ei olene, millest omakorda oleneb meie kodude kultuurilisus. Peapõhjuseks on siiski meie eneste ükskõiksus ja wähenõudlikus. Kuid see ei tohi saada meie rahwa iseloomuks. Otse ümberpöörduvalt, meie nõuded ja tarwidused meie lähemas ümbruses peawad kasvama, peawad kasvama meie endi, meie tulewate põlwele pärrast, kes oma elu alguse neist ümbrustest saawad ja kes sellest ümbrusest ammutawad kõik head ja wead tulewiku jaoks. Meie perenaised, need meie kodude hoidjad, nende kätes seisab meie kodude kultuur, ja ühine, kui meie perenaistele wähegi wõimaldatakse sellisekohaseid teadmisi ja näpunäiteid, kui wähesega dieiti wõimalik on saawutada silmnähtawaid tagajärgi seal, kus heast tahtmisest puudu pole.

„Maitse Hääl“ toimetuse katseb omalt poolt nii palju, kui see ühe ajakirja kaudu wõimalik on, anda tarwilisi juhtnõude, mis osaltki aitaks lahendada neid küsimusi, mis kipuwad saama põlewamaks, seda enam, mida enam meie eneste juures wõime ära märkida üldist edenemist.

Lehe toimetuse esitab sellega ühenduses „Perenaise“ ojas ühe eseme, mis oma otstarbe ja ühtsuse poolest wõiks olla üheks neist wähenõudest, mis tähtsal määral tõsta aitaks eluruumi kodukust. See tahaks olla esialgseks katseks, mis wõiks tõendada, mil määral farnaste asjade käsitus tarwidust leiab, kuna sellele järgnewalt neile küsimustele wõiks rohkem ruumi lubada.

A. Johanson.

Film naiste elust.

Raks naismõrtsukat.

1. Nelly Grosjavescu.

Wiini fentafiooni protseß. Wiimane enne 15. juuli veriseid sündmusi. Njalised on täis weergudepikkuseid kirjeldusi, pite. Iga wiimane poolte ja tunnistajate lause tuuakse protokolliise täpsetega. Kohtuajal päew-päewalt täidetud peene publikuga, peaaegjalikult daanridega. Mis on sündinud?

Kohtu ees seisab kaebalusena rumee-lase Grosjavescu, armastatud tenori naine. Ta on tapnud oma mehe rewoolwriga, armukadeduse pärast. Filmipaekana rullub lahti kohtu ees jelle ebaühtlase abielupaari algusest peale katastroofiga ähwardaw elu.

Mees ilus, weetlem, pehmeloomuline, liübilit „naiste lemmik“, nagu armastatakse ütelda, juhtaw olnus abielus, sealhuures äkiline ja taltjutamatu. Ka ärdasüdamline inimamaani, et wähest piharfilmiil kõõgis teenijale ja lapseprei-
sile käib kurtmas oma abielu.

Naine — terawate näojoontega, mitte ilus, kuid energiline, juhtiw pool abielus. Korraldab kõik mehe rahalised ja teenistuse asjad, wõlad, wäljaastumised, õiendab esinemistega ihendujes olemad käibakäikimised, reklaami, teeb „mehele karjääri“, nagu üeldakse, läbi wies tema pakkamiste ooperise jne.

Selle eest aga sünnib mehe wiimane kui jamm tema kontrolli all, sest naine on armukade meeletujeni. Naine jaadab tema teatrisse, istub etendused ja proomid trükk läbi, on külastäigu reisidel igalpool kaajas ja määrab mehe tegewuskawa ning tunnib. Mees alistas, siiski ei mõõdu kõik päewad jelles naise diktaatorlike wõimu all seiswas abielus rahulikult. On päewi, mil waltale pääheb ätte ja siis läheb asi tõstjete tegekkujeni. Sinised kohad naise kehale osutawad „õõhutud“ mehe ülewõimu uskumapantemije piirdeid. Ügedad tülid jelles omapäraseis perekonnas on õige jagadused ja annamad teenijatele rohkesti kõneainet. Abielus on ka laps, wäike tüdruk, kelle eest hoolitsemine kuulub rohkem „preili“, kui isa ja ema hutzõnda.

Kõik läheb siiski weelgi wõrdlemisi rahulikult, kuni ilmub keegi „teine“. Wõi ka ainult teise kummitus, sest minigijugune asjaolu kohtu ees ei tõesta, et

tenor Grosjavescu tõepoolest oleks „rik-
kunud abielu“. See „teine“ on noor, ilus blond muusikaliste talduwustega jeltstõnna daam Wiinist, kes tenori poole pöörab wäikete protekkfioonide jaamijeks kawalije ettemalnutuise jaoks. Ta on abielus, profesjori proua, jõukas, tähendab igapidi taitstud.

Ons piisirohu tünni rohkem waja kui üks ainus jädemete? Tülid Grosjavescuide abielus wõtamad nüüdsest peale weelgi ägedama iheloomu. Naine tõendab, et ihe niijuguse ajal mees teda jalaga löönud, mis tagajärjel tema, kuna ka oli raskejalgne, tulnud enneaegne sünnitus. See nõudnud arstlist abi ja peaaegu nädal olla naise elu haigemajas olnud hädaohus. Naine ei junda kuidagi leppida, et ajal, kui tema haige oli, mees õhtu weetis profesjori perekonnas peetud kodusel pool.

Katastroofini läks elu siis, kui mees Berliini pidi sõitma ja naise asjad profesjori proua pärast tekkinud tülis kohw-
rist wälja wiskas. Naine lastis mehele jellatagant paugu rewoolwrist, mis õhwri filmapilt tappis.

Kohtu ees äratas naine tähelepanu eriti sellega, et ta oma tapetud mehe iheloomust ei jätanud piisima ihtegi paremat joont, waid püüdis hawatata ka iga head muljet, mis kadunud tahtsid anda tema kaasteenijad lawalt. Tunnistades, et naine on tapmiste toime pannud meeltesegaduses, mõistis Wiini wanutatud meeste kohus Nelli Grosjavescu wabaks. Ohjus tekitas publiku hulgas õige suur wõõrastust, kuid leidus ka kilduawaldajaid.

2. Ema Mallon.

Kuid mürd teine kurb sündmus, mis weel kohtuni pole jõudnud, kuid milles waewalt on oodata õigeismõistwat otjust süüdlasle, kuigi see oleks inimlikult hoopis mõistetawam, kui eelmises loos.

Ühes Marjeille alewitesti elas piima-wedaja Francois Mallon ühes oma perekonnaga, 70-aastase ema, naise ja kahe lapsega. Mallon oli aastatelt neljakümne, ühe, toores mees. Tõõst ta juuremat ei hoolinud, jelle eest aga enam joomijest. Raha koju tuua — siin perekonnas ei tuntud niijugust kom-

met. Mis ta jõudiski joomiste wahel teenida, kulus wiinale. Sinuajamasse läks naise pejutõõga päew-päewalt wae-waga jaadud teenistus, sinuajamasse wanaema pensioon. Ja kui mees koju tuli joobnult, loomastunult, ei tunnud ta muud ajamiidet, kui peksta naist, peksta ka wana ema.

Kui mõõdufid wiis aastat hirmjat elu, mille neli inimest pibid weetma alkali-
jes hirmus ihe jõu poolsest nendest ülewewa ees. Sagedasti, kui juba kõik ära joodud, mis käes, jammus mees korteris edasi tagasi tondina, keeras pahupidi kõik ajemed, puistates wälja lahtlid ning lastid ja otjis raha, mis olemas oli ainult tema ettefujutuses.

Wiis aastat kannatafid neli inimest painajalikku hirmu. Naine waikides ja rühtides tõõd teha päewade tõõwal ka bid, et kuidagi ära toita lapsi, iseennast, ema ja elajast — meest. Ema hinges aga küpses pikkamissi kohutaw wiha inimeje pärast, kelle pärast pidid kannatama neli jüritut.

Kord tuli mees laupäewa õhtul jälle joobnult koju, istus laua ette, nõudis süüa. Kui temale ette pandi keedetud kartulid, haargas ta kausi ja wiskas selle põrandale ühes kartulitega. Siis andis ta naifele hoobi. Noorem lastest, kes teele ette juhtus, sai jalaga, puhkes nutma ja katjus warjule roomata. Jälle raha otjides murdis ta lahti kummuti lahtli lukud ja käis wandudes ümber, kui ta midagi ei leidnud.

Järsku astus tema ette ema, 70-aastane wanake. „Müüd on küllalt,“ hüüdis ta, „kasi wälja ühest, metjaline!“ Ja näitas ühele. Mees ei mõtelnudki kohkuda, lõi ema põrandale pikali ja hakkas waatama riista, millega temale anda head, õpetawat hoopu. Kuid wana-
nake ei hakanud seda ootama. Ta tõusis karmesti üles, jooksis wälja ja tuli tagasi, sõnnikuhari käes. Siimapiigu keisid ema ka poeg sõnatult üksteije wassatas. Siis lauges hart hirmija hoobiga mehe pähe...

„Tüdis,“ ütles ema Mallon weerand tundi hiljem politseijaoskonnas, kuhu ta ihe oli tulnud teatama oma teost. „Ei, ma ei löönud teda maha tülis ega ka mitte kogemata. Talitajin täiesti selges teadwuses. Käskin wälja, et tuua riis-

ta, millega tappa seda kolestist. Si teinud seda enda pärast, vaid tema naise ja laste pärast. Teie võite minu kohta jätta, tunnistatan täiesti oma süüd."

Ta jäetigi sinna, hoolimata oma kõrgest eest. Sest ta ei tahtnud armuandmise pärast, ei kahetsenud oma tegu, ei olnud ta mõni seltskonna daam, kes oleks võinud sisse maksta mõnekümne tuhandelise kautsjoni... Ja viimased eluaastad lõpetab ta viisakalt vangitajast!

Siiski olen ma õnnelik...

Naije igapäevast tööd majapidamises tavaliselt ei nähta ega ei hinnata. Kui palju aga on selle töö taga vaeva! Keegi perenaine kirjutab:

Olen 30 aastat oma mehega abielus ja olen teda igapäevi ja igalpool aidanud niisugasti koduses majapidamises kui ka väikeste talu pidamises, mis kuulub meile. Kunagi ei ole ma selle eest saanud mingit palga või taju. Kui ma aga torku arvan selle 30 aasta kestel tehtud töö, saan kaunis juured tulemusel.

Igapäev olen ma üffi valmistanud neli lõbmaaga, sellega tegin aasta kestel neid ümmarguselt arvates 1500. Kolmekümne aastaga olen ma seega teetanud 45.000 lõunat, õhtusööki, einet ja hommikuist. Sje küpsetasin ma kõik jaid, leivaid ja koogid, valmistasin ise kõik

tarvilikud konjerwid (keedijed) jne. Kõrku arvates olen küpsetanud umbes 6000 leiba ja 4000 jait.

30 aasta kestel olen kaswatanud üle 7000 kana, valmistanud termelt 5000 naela võid ja keedijeid, mille juurekai-võid töid ma erilistelt ei arvesta. Kui juure arvata igapäevajed mitmetunnistjed kraamimistööd, pesud ja küürimistjed, võin küll tõendada, et ma päevas mitte vähem kui kahetja tuandi oma mehe ja laste heaks olen tegem olnud. Minu tööaeg aastast on 2500 tundi ja 30 aasta jooksul 75.000 tundi. Kui mees minu ajemel endale oleks pidanud võtma tunnistöö järele maksetava abijou, oleks tal palgana tulnud väljja maksta vähemalt paar miljoni marka. Mina aga pole saanud ühtegi marka. Sjeegi kui ma maha arvan oma riiete ja sõõgi peale läinud kulud, jääb ikkagi veel üle miljoni marga, mis ma oma mehele 30 aasta kestel olen väärt olnud.

Sealjures pole raha peale ümberarvata hool, vaev ja mure, mis on tulutatud laste kasvatusele.

Ja siiski olen ma õnnelik...

Ajalugu ise tuleb sinu juure.

Mrs Helen Clark on väike, tähtsujeta kooliõpetajanna New-Yersey osariigis Ameerika Ühisriikides. Kuidagi

pole ta oma andmete poolest määratud jattuma ajalukku, ja oneti tahab asifujuneda nii, et ta sinna pääseb. See pole niipalju tema enda teene, kui tolle mehe teene, kes jamas kookis on direktoriks. Sest see kõrgelt kõlbline härra nägi oma suurimaks lohtumiseks jaksu, et miss Clark — juitsetab. Ja veel — mitte ainult et ta juitsetab, vaid et ta on ta e m a. Meie praegusel maailmal ei olba sugugi arvamisel, et emaksolemine on diekti kõige mõistlikum ja endastmõistetavam seijuford ameti poolest kasvatatajale.

New-Yersey's osutus see seijuford väga halvaks õpetajannale. Et ta juitsetab, on isegi juba hirmus küllalt isjanda meelest. Et ta aga veel julgeb o l l a e m a, on seda hirmusam. Ja annab põhjust küllalt, et õpetajannast seltskonnas rääkida kõige halvemat.

Mrs Helen Clark on aga enda eest kugevalt väljas ja kaebas koolidirektori lohtusje, nõudes 50.000 dollarit kahjutaju laimamise eest. Kõhus aga on ajutatud muuseas ka kõlbluse kaitseks. Ta lütkas nõude tagasi põhjendusega, et „juitsetaw õpetajanna pole kõlbliselt etteheitetu isij“.

Nii, mis iseenestest nii väike, et ta ei väärilks isegi kõne alla võttagi, ja oneti...

h—i.

KROONIKA

Rahvasteliidu täiskogu koosoleku eel.

Teatavasti on Rahvasteliidu täiskogu koosolekud iga aasta septembri kuul. Mineval aastal olid mitmed riigid oma delegatsioonide koosseisu määranud ka naised. Suurel pidusöögil, mille korraldasid Rahvasteliidu tegelased täiskogu naisliigete auks, rõhutasid Rahvasteliidu juhtivamad jõud ühemeelselt tungivat vajadust, et rahvaste koostöös, nagu see sünnib Rahvasteliidu juures, oleksid esitatud võimalikult ka iga maa naised. Selle sooviavalduse tagajärjel esinesid kolm suurimat rahvusvahelist naisorganisatsiooni, nimelt Rahvusvaheline naisliit, Rahvusvaheline naiste poliitiline õiguste liiga ja Rahvusvaheline rahuliiga, ühise ringkirjaga kõigile Rahvasteliidu liikmeks olevate riikide välisministritele, milles toodi esile eelnimetatud koosviibimisel avaldatud sooviavaldus ja esineti palvega, et vastavad välisministrid esineksid oma valitsuste ees ettepanekuga järgmise Rahvasteliidu täiskogu delegatsiooni määrata vähemalt üks naine. Kirjad välisministritele saadeti Rahvusliste

Naisliitude juhatajate kaudu. Ka meile Eestisse tuli sarnane kiri, mille E. N. Liidu juhataja isiklikult üle andis meie välisministrile, omalt poolt veel alla kriiputades naiste koostöö tähtsust rahvusvahelises koostöös. Härra välisminister lubas väga lahkesti kirjale käiku andna, kuid sellest pole meie midagi kuulnud, nii et meile isegi veel küsitav on, kas nimetatud kiri üldse valitsusele ette on kantud.

Hiljuti oli lehtedes sõnum, et Soome valitsus juba kindlaks on määranud Rahvasteliidu täiskogu delegatsiooni koosseisu. Meie suureks rõõmuks kuuleme, et sinna kuulub ka üks naisliige, nimelt Soome Naisliidu kauaaegne juhataja pr. Hainari. Meie naaberrahvas on alati hindanud naiste tööd ja naiste mõju ühiskonnas. Ta on arvestanud Rahvasteliidu sooviga — näha ja kuulda omil koosolekuil ka oma liikmeriikide naiste esitajaid.

Meil, Eesti naistel, ei tarvitse küll ennast helitada arvamiseaga, et meie valitsus ses küsimuses asub samal seisukohal, nagu Soome. Meil on veel meeles

valitsuse seisukoht Rahvusvahelise Naisliidu koosolekute kohta Genfis, kus nii kindlasti ja meie naistele just mitte meeldivalt väljendus naiste töö tarviduse eitamine, nii kodus kui väljaspool. Ei ole põhjust arvata, et see seisukoht oleks muutunud. Eesti naiste esitaja saab puuduma Genfis ka sügisel, ta saab puuduma igalpool niikaua, kui naised ise ei hakka energilisemalt kasutama omi poliitilisi õigusi ka eneste kasuks.

Vanema cesti naisajakirjaniku 60-aastane sünnipäev.

28. juulil sai Marie Koppel, omaaegne „Oleviku“ vastutav toimetaja, 60-aastaseks. Marie Koppel sündis 28. juulil 1867 aastal Võrumaal Urvaste kihelkonnas. Hariduse sai ta Tartu tütarlaste keskkoolis. Oli pikemat aega lastekasvatajaks. Tema mees Karl Koppel ostis Grenzsteinilt ära „Oleviku“. Grenzstein lahkus toimetaja kohalt ja tema asemele asus „Oleviku“ vastutava toimetajana Marie Koppel.

Praegu elab see vanem cesti naisajakirjanik Tartus.

Soovime temale ta 60-aastase sünnipäeva puhul südamest õnne!

Üleskutse.

Teatavasti on Akadeemilisel ajalooseltsil teoksil Eesti biograafiline leksikon, millest ilmunud seni I ja II vihk. Leksikon esitab tähestikulises järjekorras kõigi nende isikute elulood ja võimalikult ka hinnangud, kes Eesti ajaloolises arengus mingit osa etendanud, alates XIII sajangust ja lõpetades käesoleva ajaga. Et niisugune käsiraamat Eesti ajalooteaduse ja üldse rahvusliku kultuuri seisukohalt omab suurt tähtsust, on toimetis suurima hoolega püüdnud rõhku panna andmete täpsusele ja sisulisele erapooletusele.

Käesolevaga pöördub leksikoni toimetis kõigi asjast huvitatute poole palvega teatada temale oma arvamist selle kohta, kas oleks tarvilik lisaks I ja II vihkus (tähed A—M) ilmunud biograafilises täiendusosas veel mõningaid elulugusid avaldada, ja jaataval korral — missuguste isikute elulood võiks arvesse tulla; samuti — missuguste isikute elulood peaks käsitlust leidma järgnevais vihkudes (M tähest kuni tähestiku lõpuni). Ühtlasi palub toimetis lugejaid teatada temale leksikoni I ja II vihkus märgatud eksitusist, ebatäpsusist ja üldse puudusist, kui niisuguseid peaks leiduma. Kõik parandus- ja täiendustepanekud kaalutakse läbi toimetuse koosolekul ja võetakse võimaluse järgi arvesse. Seni ilmunud elulugude kohta käivad parandused paigutatakse teose lõpul ilmuvasse täiendavasse ossa. Igasuguste ettepanekute eest on toimetis saatjatele juba ette tänulik.

Kirjad palutakse adresseerida Eesti Biograafilise Leksikoni toimetuse nimele Eesti Kirjanduse Seltsi (Tartu, postkast 25).

Prantsusmaa naiste korduv pettumus.

Juba mitu korda on Prantsuse senat petnud naisi nende lootustes saada täisõiguslisteks riigikodanikeks. Kevadel võeti vastu uus sõjateenistuse seadus, mille järele ka naised mobilisatsiooni alla käivad. Prantsuse

naised uskusid kindlasti, et nüüd, kus neile seaduse teel ka veel see uus kohustus peale pandud, senat neile mitte keelata ei või poliitilisi õigusi. Juuli kuul pidigi vastav eelnõu arutusele tulema. Kuigi Prantsusmaa, samuti kui teised ladina maad, asub naiste poliitilise seisukoha suhtes tagurisel seisukohal, on seal siiski õige tugev vool, ka meeste hulgas, kes pooldab naiste poliitilist täisõiguslust. Prantsuse naised ise olid kindlad, et nad vast juba järgmistest valimistest osa võtavad. Kuid küsimus otsustus teisiti. Õige väikese häälteenamusega võeti seaduseelnõu arutamine päevakorrast ära ja nüüd on selle otsustamine korraks jälle edasi lükatud. Isegi vabameelsemalt mõtlejale meeskodanikele tuli see ootamata ja nüüd on just nende eestvõttel, parlamentliste ringkondade algatusel, ellu kutsutud ühendus, kes oma eesmärgiks seab, teha energilist kihutustööd naiste poliitiliste õiguste kasuks. Vast hakkab asi nüüd nihkuma, sest suure osa prantslaste eneste silmis on nende poliitiline seisukoht naiste vastu juba peaaegu skandaalne.

Naised Austria parlamendis.

Sel kevadel olid Austrias uued parlamendi valimised. Neil valimistel kaotasid naised tublisti kohti. Ainult 6 naist on praegu parlamendis. Need on kõik sotsiaaldemokraadid. Kodanliste parteide naised olid sunnitud oma nime valimisnimekirjadest viimasel silmapilgul ära võtma, kuna parteid nad liig kaugele, seega läbiviimata kohale asetanud olid.

Naiste ajakirjanduse keskekoht.

Ajakirjanduse teaduslik instituut Heidelbergi ülikooli juures on otsustanud koguda võimalikult täielikult naiste ajakirjandust üle kogu maailma. Eesrinna taetakse koguda poliitilise ilmega naisajakirje ja ajalehti.

Naiste tegevusest Jaapanis.

Jaapani tuntuim naistegelane Tsao Jodsi, kirjeldades oma maa naisorganisatsioonide tööd, seletab, et nende tähtsamaks ühiseks püüdeks on naistele luua uusi ja paremaid haridusvõimalusi. Seni tegutsevad Jaapanis ainult mõned üksikud kõrgemad tütarlaste koolid, ja needki on erasutused. Naised nõuavad valitsuselt, et see määraks rohkem raha parema naiskasvatuse ja hariduse peale, selle asemel, et kulutada otse pööraseid summe sõjaväe ja laevastiku peale. Ka nõuavad naised rohkem raha hoolekande peale, eriti naistööliste olukorra tõstmise peale. Iseloomustav on, et Jaapani tööstuses naiste töö on esikohal. 60% töölistest on naised. Ka mäekaevandustes töötavad seal naised suurel arvul.

Ka tahavad naised tõsta sunduslikku kooliea pikkust, et sellega laste tööd tööstuses takistada. Huvitav on, et Jaapani naised kasvatuskavadesse nõuavad „Rahvusvahelise mõtlemise õpetuse“ üles võtmist.

Türgi naised ja kino.

Türgi Naisliit kavatseb asutada erilist kino laste jaoks Konstantinopolis. Valitsusasutused toetavad seda kava; uue kino avamisel kavatsetakse lastel ära keelata teistes kinodes käimine. Väga järelaimamisvääriline kasvatus!

Salviste tagavarade walmistamine.

Siltsjumi ja sügis on perenaisel küllusajad, kus wäitene keeduwilja- või wiljapuuad, isegi metfad ja raiendikud, annawad fogu perese paremaid wõimalusi maitsta mitmekesist toitu söögilaual. Kuid meiegaesed perenaised ei taha, ega wõigi olla ühepäewa-perenaised, — pikal talwel on sama juur pere söömas ja wõõraste wastuwõtmise wõimaluste peale peab ka mõtlema. Suwifest ja sügisejest küllusest peame oskama talweks tagawarast jäänud, et mitmekesine laud kauem kestaks.

Tagawarade säilimiseks on laiemalt tarwitusel konserveerimine ehk lihtsalt sisekeetmine, ja kuivatamine. Nende juures peatame pikemalt.

1. Keedijed pudelites.

Waremajal ajal tarwitati sisekeetmisel suurel määral suhkru, mis küll talwise suhkruarwitamise wähen-das, kuid igaljuhul ei ole alati suuremaid summe suhkru ostmiseks wälja anda. Wiimasel ajal on tarwitama hakatud hoidiseid ilma suhkru, mille tarwitusele wõtmist kiirendas möödunud raste sõjaeg. Ja nii hästi puuwilja kui ka marju wõime hoidistena või mahladena ilma suhkru wäga hästi talweks alal hoida. Suhkru hoidised on isegi peenema maitsega ja ilusama wärwiga.

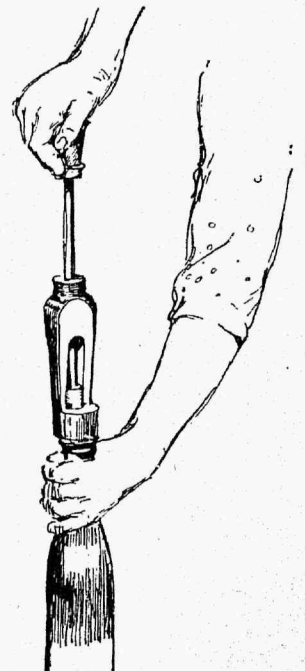
Wõige paremini hoiduwad need hoidised muudugi konserveerimiseks, =purkides või =pudelites, kuid wiimaste puudumisel wõib nende asemel tarwitada pudelid igas suuruses ja wärwis. Wäga suure tähtsusega on konserveerimise nõude juures puhtus. Pudelid tuleb juba mõni päew enne arwitamist leotada, et külgeleepinud ained lahki lööksid; siis uhetatse neid tulise soodaweeaga, mille järele neid loputatakse mitu korda puhta kuuma weega. Et weisi pudelitest rutem ära nõrguks ja pudelid kuitaksid, asetatakse need kael allapoole mõnesse korni, kasti või umbrisse. On soowitam pudelid wäaweldada, et kõiki pisilasi, hallitus- ja käärimisseeni kindlasti häwitada. Wäaweldamist toimetatakse järgmiselt: korgist tõmmatakse läbi traat, mille pikkus ulatats poole pudelini ja mida paenutatakse osjast konksuks. Selle külge kinnitatakse tikike wäawlit, mida põlema süüdatakse, siis pudelisse tõugatakse,

korki ruttu peale litfudes (1. joon.). Kui pudel wäawlit-suitsu täis, tõmmatakse kork wäawliga wälja ja pistetatakse järgmise pudelisse. Esimene pudel korgitakse kohe kiini, et suits wälja ei pääjeks. Tarbeorral wõetatakse mõneminutilise wäaweldamise järele kork pealt, osa wäawlit-suitsu tungib siis kohe wälja, kuna järelejäanud suits pudeli täitmisel wälja surutakse.

Korgid, millega me pudelid korgime, ei ole wähe-ma tähtsusega. Wanu, juba tarwitatud korke, ei tarwitata, — nad on juba enamasti habrastunud, tihti isegi auklijed wäljatõmbamisest. Uued korgid leotatakse puhtas wees paar päewa. Enne pealepanemist aurutatakse neid näit. söelal, keewa wee kohal hoides, et nad paenduwaks ja sitkemaks muutuks. Dige sagedane soowitatud korkide keetmine tuleks ära jätta, sest kork muutub keetes hapraks, ega wasta siis enam oma ülesannetele. Korki ei löigata ka kunagi terawa noaga pudeli suu järele wälja, — nad on pärast leotamist ja aurutamist niivõrd paenduwad, et neid kerge wä-waga wõib pudelile peale litfuda. Igatahes tuleks ka hammastega muljumini ära jätta, — see on ...

Joon. 1.
Pudeli wäaweldamine.

Joon. 2.
Pudeli kortija.

noh, vastik. Kui on suuremal arvul pudelid korkida, võib tarvitada käsikorkijat. Kõrvalolev pilt (joon. 2) kujutab üht niisugust tarvitufelolevat korkijat, mida majapidamishärrade kauplusest võib muretseda.

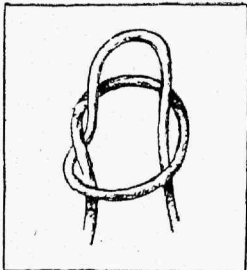
Kui tahetakse kindel olla, et tagavarad laitmata üle talve seisavad, on soovitatav pudelid nende sifuga kuumendada. Sel on steriliseerimisaparaat, see tarvita- tagu muudugi seda: pangu pudelid alusele, nõnda et nad üksteist ei puutuks, täitku aparaat leige weega, nõnda et veesi pudeli kaelani ulataks ja soendagu kuni 80—90 kraadini, — rohkem ei ole enam tarvis, sest juba selle kuumuse juures hävinewad kõik pärmi- ja hallitusseened. Aparaadi puudumisel tuleb tarvitada majapidamises olevat suuremat keeduriista, — potti või pada. Kõige lihtsam viis on keeduriista põhjale kui ka pudelite wahese heinu või peeni laaste panna, et pudelid keetes üksteise vastu ei põrkaks ega löhkaks.

Palju otstarbekam on selle tarvis valmistada oma keeduriista järele tooreist pajuviitsust pudeli kõrgune korb külgepunutud pidemetega, mille abil korwi võib keeduriista ja sealt kergesti wälja tõsta. Korb täidetakse pudelitega.¹⁾ Korwi põhjale, ka pudelite wahese topitakse samuti heinu, põhku või peeni laaste (joon. 3). Korb asetatakse keeduriista, mida leige

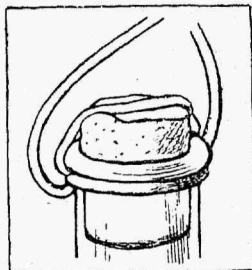
Joon. 3. Pudelite keetmise korb.

weega täidetakse, kaetakse kaanega kinni ja soendatakse pikkamisi wäikesel tulel, kuni wesi keeb.²⁾ Peale keet-

Joon. 4 a.

Korkimisel tarvitataw apteegi filmus.

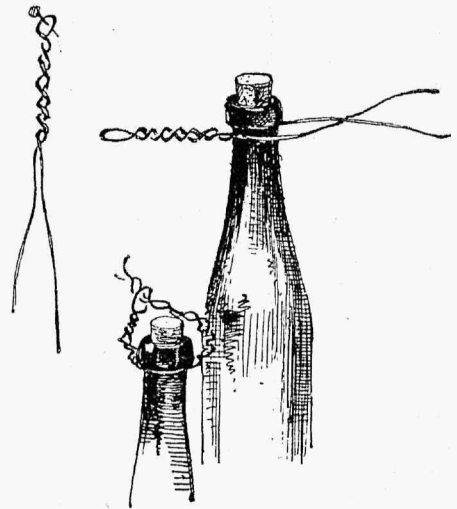
Joon. 4 b.

mist wõetakse riist tulelt, lastakse piirut jahutada ja pudelid tõstetakse ühes korwiga wälja.

¹⁾ Võib ka tarvitada traadist korwe pudelite keetmiseks, mida võib kauplustest osta.

²⁾ Keetmise ajaks loetakse aega keemahakkamise silmapilgust peale. Kuumutamisel kuni 80—90° C. (j. o. kuni 80—90 kraadi Celsiuse järele) tuleb kuumendada 2—3 korda kauemini. Harilikult on sellekohastes juhutustes, retseptides keetmise aeg enam-wähem täpselt üles antud.

Kuumendamisel lõowad pudelitel tihti korgid pealt, mis toob asjatut segadust. Et seda ei juhtuks, seotakse korgid pealt kõwasti linase lõnga või nõõriga n. n. apteegi silmusega kinni. Joon. 4a näitab, kuidas silmust tehakse, joon. 4b, kuidas niisugust silmust ümber pudeli kaela asetatakse ja üle korgi kinni seotakse. Korki võib ka traadiga kinnitada, nagu seda näidatud joon. 5.

Joon. 5. Korgi kinnitamine traadiga.

Ka kõige paremini korgitud pudelid wõiwad õhku läbi lasta, mille tagajärjel pudeli sifus käärimine tekib, muutes selle alawäärtuslikuks. Et seda ei juhtuks,

Joon. 5a. Korgi kinnitamine traadiga.

tehakse korgid õhukindlaks. Sels tarvitatakse kirjalaki, kampwooli, parafiini või oma majapidamisest waha, lambaraswa, waiku. Õhukindlaks tegemise aine soendatakse wäikeses plekk-tarbis wedelaks. Siis kas-

tetatse pudelijuu vedelasse ainesse nõnda, et forgi üleni ja natukene pudeli suußerwa oleks ainega. Jahtudes tekibki siis õhufindel ford. Enne forgi õhufindlats tegemist wabastatakse forgi muidugi nõbrist wõi traa-dist.

Kõikide talwets alalhoidmise wiiside juures tuleb tähele panna seda, et ained peawad olema kõrge wäär-tusega, — puuwilja, marjade, õegi kõõgivilja juures on see maksew. Seisnud, ülewalmunud, mädanenud, hallitanud ained ei kõlba talwisteks tagawaradeks.

Ilma juhfruta mahlad.

Mahlade valmistamise wiise on väga palju. Kõige selgemaid ja puhtamaid mahlu saame Beck, Rex j. t. auruparaatidega, mida osta saab igast suu-remast majapidamisnõude kauplusest. Siis tarwita-takse weel mahlapresse. Kuid suuremalt osalt tarwi-tatakse seda lihtsat wiisi, et marjad surutakse katki, soen-datakse tuel nii kaua, et hakkab tublisti mahl eral-duma, kallatakse siis mahlakotti ehk mahlarätidele nõrguma. Mahlawäestele marjadele lisatakse efiteks nõnda palju wett, et keeduriista põhi oleks weega kat-tunud. Puuwiljale, mis harilikult koorimatult ja tük-tideks lõigatult, pannakse nõnda palju wett peale, et need weega kaetud oleks ja keedetakse siis pehmeteks, ilma et nad pudruks laguneks.

Joon. 6. Mahla nõrgumine.

Mahlarätt kinnitatakse tooli, parem järi, tabureti jalgade külge, mis kummuli teise tooli wõi laua peale on asetatud (joon. 6) alla, tooli põhja peale ajetatakse riist, kuhu mahl nõrgub. Mahlarättid valmistatagu hõredast linast wõi puuwillast riibest. Enne tarwi-

tamist uhetakse neid korralikult keewas ja pürast kül-mas wees, et seebi maitset eemaldada. Kui õige sel-get mahla tahetakse saada, wõetakse seks kaks mahla-rätti ning kinnitatakse nende wahle õhufene watikist, millest läbi nõretatakse mahl.

Mahlaga täidetakse pudelid. Selle juures peab tähele pandama, et pudelid ei täideta mahlaga mitte juuni täis, waid ainult kaelani, nii et forgi ja mahla wahle jääks umbes 4 sõrme laiune wah, sest mahl laieneb kuumendamisel mahus ja wistaks forgi pealt wõi purustaks pudeli.

Mahla wõib nii valmistada kõigist marjadest: sõt-ratest, karumarjadest, maasikatest, wabarnatest, põld-murakatest, mustikatest, jõhwikatest, toominga marja-dest, samuti ka õuntest, pirnidest ja rabarberist. Mahla-rätidele järele jäänud osa ei matja ära wijata, waid see hõõrutakse läbi sõela, lisatakse juhfrut juurde ja wal-mistatakse maitsew wõidiks, mida wõib tarbekorral lei-wale ja jaiale peale määrada, wähendades tublisti wõi fulu.

Terwed marjad ilma juhfruta pudelites.

Pudelid topitakse hästi kõrwasti täis marju, sest et marjad kuumendamisel kokku wajuwad. Toppimist hõlbustab pudeli põhjaga löõmine wastu lauda, mil-lele lõõgirätik mitmekordsest kokku pandud. Marja-dele walatakse keedetud ja jahutatud wett. Kuid see wesi ei ole nii väga oluline ja wõib ka selle ära jätta. Niiviisi wõib alal hoida tooreid karumarju, millel dieosjad ja warred on eemaldatud; rabarberi, mis pee-nikesteks tükkideks lõigatakse; wabarnaid, mustikaid, põldmurakaid, pohle, mis hästi puhastatud; kirsse ja ploome, milledest kiwid on kõrwaldatud, — wiimaseid lõigatakse harilikult enne pudelisse toppimist weel poo-lets. Pudeleid keedetakse harilikult 10—15 minutit.

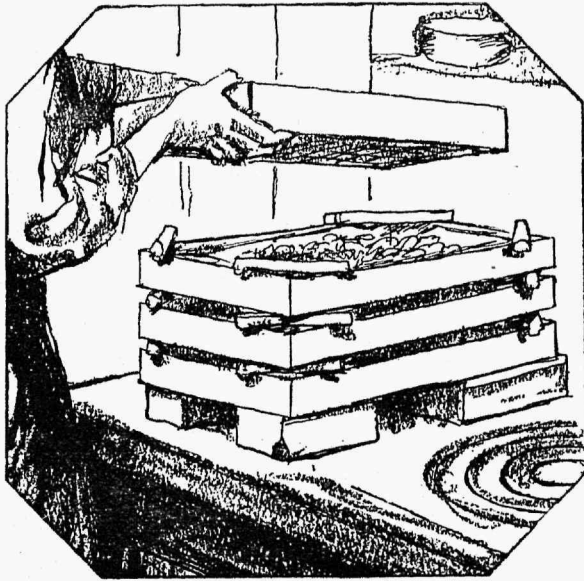
Hoidised pudelites ilma juhfruta.

Õunad, pirnid, ploomid, rabarber, küpsed karumar-jad, keedetakse pehmeteks, õige wahje wett juurde lisades, hõõrutakse siis läbi jõhwõela ja saadud seguga täide-takse pudelid kuni kaelani, forgitakse, seotakse kinni ja keedetakse ligikaudu 30 minutit.

2. Kuivatamine.

Teine odaw alalhoidmise wiis on kuivatamine. Mõnikord jääb majapidamises nii palju marju ja puu-wilja järele, et tõepoolest ei tea, mis nendega teha. Siit aitab kuivatamine üle. Meie harilik perenaine peab leppima koduste kuivatamiswiisidega. Selleks tarwitatakse päitejepaistet ja tuult, leiwa- ning prae-ahjusid, pliiti. Suuremal arwul kuivatamise juures wõib kasutada wiljakuivatist. Kuivatamisel ei kaota aiasaadused peaaegu midagi toitainetest peale wee. Kuid ka kuivatamise juures tuleb seda filmas pidada, mis pudelihoidiste juures veldud, — tarwitatagu kõige paremat materjali. Hästi kuivatatud aiawili peab olema ilusa wärwiga, hea lõhnaga, mitte kõrbenud, mitte liig kuiv ega liig märg, waid paras, sõrmede wahel murdes painduw. Kuivatamise jaoks tehtakse tarwiliku juurusega raamid, näit. praeahju juurusele

vastavad, mis liitakse kokku õhukestest laudadest, mille külje kõrgus umbes 5—7 sm. Raamile finnitatakse võrk peenikestest sõngitud traadist. Võrgu puudumisel võib tarvitada ka hõredat riidet. Niisuguseid raame peats perenaisel olema vähemalt 6—7. Pliidile, samuti ka ahjudesse ei asetata raame kunagi otse rauale või tulijele põrandale, sest raamid võivad siis põlema minna, — raami alla paigutatakse iga nurga kohta teliskivi, nagu seda juurde lijatud joonistelt (7) näha.

Joon. 7. Kuivatatus raamide asetamine pliidile.

Samuti asetatakse raamide wahetele pilpaite, et õht ja soojus pääseksid ligi. Kuivatatawaid aineid ei asetata raamile tihedasje hunnikusse, waid laotakse tergelt üksteise kõrwale.

Õunad. Meil on kuivatatud seni peaaegu ainult õunu. Kuid ka neid võiks veel rohkemgi talweks koguda. Kuivatamiseks sünniwad kõige paremini niisugused sordid, mis tiheda lihaga, haputad, kuid mitte liig mahlasjed ei ole. Õunu kuivatatakse mitmet moodi: kuivatatakse kooritult ja koorimata; jüdamed

liitakse ümmarguse plefftoruga wälja ja järele jäänud oja lõigatakse poole sentim. pakusteks ratasteks; või lõigatakse neljaks, kuueks, eemaldades selle juures seemnekoja.

Koorimata õunad on toidurikkamad, sest oja wäärtsükumatest toit- ja maitseainetest asub just koore all; kuid koorimata õunu on rassem kuivatada. Aga koorideski ei wõtata koori ära, waid neid kuivatatakse teeks, nõnda et majanduslikult midagi kaduma ei lähe. Wahest on ainult koorimisel ajakulu suurem.

Enamasti wärwuwad meie õunad kuivatamisel pruuniks õhu hapniku mõjul. Wäljamaa kuivatatud õunad jääwad walfjaks, sest neid wääweldatakse. Kuid õunte wälmine wärw ei wähenenda nende wäärtust. — Õunu kuivatatakse alguses suuremas soojuses, siis võib kuumust wähenendada. Igatahes ei ole kuumus üle 110° C. mitte soowitam. Parajas palawuses on õunad 10—15 tunni pärast kuivad, s. o. nad ei näita murdes enam mahlast liha.

Pirnid. Head, küpsed, aga mitte liiga pehmed pirnid pestakse, kuivatatakse, kooritakse või jäetakse koorimata. Wähemad jäetakse terweks, kuna suuremaid poolitatakse või lõigatakse weel rohkem osadeks, mille juures kuiwanud dietupp ära lõigatakse. Seemnekoja võib wälja lõigata (võib ka alali jätta), wars jäetakse külge. Kõwu pirne keedetakse mõni minut enne kuivatamist suhkrulahus, lastakse ära nõrguda ja asetatakse siis raamidele. Kuivatatakse nagu õunu efiteks käredamas soojuses, siis leigemast.

Bloomid ja kirfid. Mõlemaid luuwilju lastakse mõni päew päikesepaistelistes kohas õhu käes närbuda. Mida rohkem närbunud nad on, seda rutem kuiwawad. Kuivatatakse parajas soojuses.

Marjad. Wäga heade tagajärgedega võib marjadest mustikaid kuivatada. Mustikaid korjatakse kuiwa ilmaga, puhastatakse hooliga, lastakse närbuda 1—2 päewa päikese käes, siis kuivatatakse kõrgema soojuse käes, — ägeda soojuse käes lõhkewad marjad, mahl imbib wälja ja marjad kleepuwad raamide külge. Teisi marju kuivatatakse vähem, wahest ainult maasikaid ja wabarnaid teeks wahesjel arwul.

Ellen Vilberg.

Ujawilja hoidised.

Juba wanad rahwad, nagu kreeklased, roomlased j. t. hindasid kõrgelt aiasaadusi. Nad tundsid juba spargelit, herneid, ube jne. Ka meie aeg hindab aiasaadusi ja näeks meeleldi, et meie toit 2/3 ehk wähemalt 1/2 aiasaadustest koosneks. Munawalge, raswa ja süstweestite sõjaldawuse poolest ei ole kõik aiawiljad küll nii rikkad, kui kaunwiljad, kuid oma soolade, hapete, eestriikste õlide ja witamiinide poolest mõjuwad nad hästi inimese organismi peale (kõwendab kondi-kawa, äratab isu, edendab seedimist) teda elu- ja tööjõuliseks tehes. Et aasta ümber perenaisel aiawilja wõtta oleks, tuleks neid õigel ajal fikse teha. — Kaali-

faid, peete, porgandeid võib hästi ületalwe alal hoida jahedas, kuiwas ja õhurikkas keldris, kas liiwas ehk kuiwas turbanullas. Spinati, herneste ja tomatite juures jne. tuleb juba teise alalhoidimise wiise tarwitusele wõtta. Siin tuleb 1) kas bakterid häwitada toitaineist ja seda ümbritsewast õhust, 2) või neile luua jarnased elutingimused, kus nende sijnemine takistatud saab.

Baktere wõime aiawiljast häwitada kuumutamise teel.

Aiawilja võib ka kuivatamise teel alal hoida. Et bakterid peaaegu 85 prots. wett sõjaldawad, siis on üks

nende elutingimustest niiskuse. Kuidatamise teel aurab veidi aiaviljast mälja ja bakterite signemine on takistatud, samuti mõjub soolamine aiaviljade peale. Ka hapendamist võime üheski alalhoidmise viisiks pidada. Siin valmistavad piimahapu bakterid piimahapet, mis kapiid, kurke ja rohelisti ube hapendab, kuid teistel bakteridel signemise võimaluse võtab. Ka võib mõnda aiavilja paksu pudruna alal hoida (tomatid, spinatid). Keetmisel hävinewad bakterid, veidi aurab ära ja walmis pudru tõstetakse purki. Purk pannakse lambaraswa ehk parafiiniga pealt kinni. Aiavilja hoidiste juures tuleb silmas pidada piimalkku puhustust, küll purkide ja pudelite juures. Ka peawad aiaviljad, mis hoidisteks tarwitatakse, alles korjatud, j. o. märsked olema, samuti ei tohi mingisuguseid plekkest peal olla. Üks tähtsam aiavili, mis üheski maja-pidamises ei tohiks puududa, eriti kus lappi on, on nimelt — **s p i n a t**. Rõige odawamalt võib teda alal hoida purgis parafiini, looma- ehk lambaraswa all. Selleks tuleb spinati lehed rootsudest puhastada, puhastaks pesta, aurupotis ehk, kui seda ei ole, mõnes muus potis wäheste weega pehmeks hautada, siis peeneks hakida ja wähe soola lisades kuumalt purki panna. Peale walatatakse sulatatud parafiini ehk raswa. Samuti seiwad ka mangoldi lehed hästi alal.

Spinat puhastatakse rootsudest, pestakse, kupa-tatakse, loputatakse külma weega üle, lastakse nõrguda, jurutakse wäikesteks ümmargusteks pallideks ja pannakse klaas- ehk sawipurki kord soola, kord spinati pal-likest jne. Enne tarwitamist on hea neid leotada.

Mangoldi warfi soolata. Mangoldi warred lõigatakse 4 sm. pikkusteks tükkideks ja pannakse klaaspurki: kord mangoldiwarfi, kord soola. Enne tarwitamist leotada.

Maherneste kuivatamine. Herned puhastatakse

kaunadest, kupa-tatakse 7 min. ja kuivatatakse kuiva-tises ehk sellekohaste raamide või pannide peal leiwa-ahjus. (Pannide peale on hea pergamentpaberit panna.)

Maherned pudelisse. Ühesuurused herved aetakse pestud pudelisse. Kuumas wees leotatud kord pannakse peale ja seotakse nõbriga kinni. Pudel mahitakse heintesse, pannakse patta. Külm veidi walatakse peale ja keedetakse 100 fr. C. juures 1 tund. Järgmisel päewal keedetakse sama pudel uuesti 100 fr. C. ½ tundi. Siis võetakse nõbr ära ja pudel lastakse kinni.

2. Soowikorral võib pudelisse hervede peale keedetud soolwett panna (1 toobi wee peale 1 spl. soola).

Tomati püree. Küpsed punased tomatid pestakse ja lastakse rätikul kuivada. Siis lõigatakse poolteks ehk neljaks ja pannakse 1 tassi weega keema. Kui tomatid pehmed, aetakse läbi sõela. Saadud püree keedetakse uuesti kuni lüsfaga tõmmates waod sisse jääwad. Siis walatakse purki ja kaanetatakse sulatatud parafiini, lamba- ehk loomaraswaga.

Roheliste ubade soolamine. Noored oad lõigatakse ehk muratakse tükkideks ja pannakse puu- ehk sawi-astjasse kord ube kord soola. Peale pannakse puhast riite ja wajutis. Alal hoitakse jahedas kohas. (25 n. ube 3—4 n. soola.)

Tilliwõi. 1. Peenendatud tillilehed pestakse ja aetakse pudelisse, sulatatud või walatakse peale. Pudel korgitakse, seotakse nõbriga ja keedetakse mäsitiult heintesse pajas 1 tund. Siis lastakse ja hoitakse jahedas ruumis alal. (Ühte pudelisse läheb umbes 1½ n. võid.)

2. Noored õrnad tilliwarred ja lehed pestakse, lastakse kuivada, peenendatakse ja topitakse pudelisse. Peale walatakse kaunis fanget äädikat, siis korgitakse ja lastakse pudel.

Kanade söödikute häwitamine.

Suure palamusega siineb rohkesti mitmesuguseid söödikuid. Igal loomaliigil on omad erilised piinajad. Ka sulgloomil on neid õige rohkesti. Kanadel on mitmet selti söödikuid: ühed imewad werd (linnu-täid ja linnukirbud) teised näriwad sulgi (sulewäimed), kolmandad (lestad) tungiwad naha pealmisistesse kihtidesse, tekitades kõigile tuntud kärnataudi, mis kanadel sagedamalt ilmub ialgadel (jala- ehk lubjakärnataud). Ühed kui teised söödikud sülitawad kanu, piimates neid iseäranis õõtti. Ühes õrakuaga kaob kanul sööaiisu, nad jääwad kõhnaks, ei mune, ja kanapidaja saab selle läbi tunduwat majanduslikku kahju. Eriti arwe-stagu sellega nuumkana kaswatajad ja perenaised, kes noori kanu tahawad sügijel turule wita. Ei ole mõeldaw edukas kanakaswatus seal, kus ei hoolitseta tar-wiljel määrat söödikute häwitamise, seega ühtlasi ka-nalauda puhstuse eest.

Söödikute ühiseks omanduseks on, et nad ei elutse üksi linnu kehjal, waid ka igal pool kanalaudas: õrtel,

pesakastides ja pesapõhus, põrandal, seintel, lael j. m., kuhu nad ka omi mune munewad. Söödikud signewad wäga kiirelt, iseäranis soojal aastaajal, nii et nende arw ühise ajaga võib kaswada määratu suureks, kui ei lähe korda nende signemist takistada. Rõige rohkem wiist lewib meil sulewäim, kes elutseb peaaegjalikult kõhualustes ja kaela ümbritsewais udu-sulgis kanul, tuwidel, saasjanidel, kalkmitel, warblastel ja teistel lindudel. Selle söödiku munadest arenewad mõne päewa jooksul wärsed, kes omakorda mõne päewa jooksul täiskaswanuteks, signemismõimelisteks wäime-deks muutuwad. Linnu parasiitide ühiseks omanduseks on, et nad ei kannata tolm. Peenike tolm satub ter-gesti neil hingamistorudesse, mille tõttu lämbumine on mõõdapääsematu.

Kes ei ole näinud, kuidas kanad suwel, kuival pa-lawal ajal pöördaste all tolmus suplewad? Kuna par-did ja haned suplewad wees, on kanadel ja teistel kui-wamaalindudel suplemise kohaks liim, muld, tuht, tur-

hapuru, — üldse iga aine, mis kergesti igale poole sulgede wahel tungib, kus ta ka söödikuid häwitab. Kui suplemisel on veel teine eesmärk; nimelt leiab kana palawal ajal selles karastust, sest põõsaste all hoidub muld niiskena ja jahedana ning wähen dab ka linnu lehasoojust. Suplemisel on sellepärast juur tähtsus kanade kohta. Et puudu häid supelpaiku wabalt liikuwatel kanadel. Kui aga peetakse kanu aiagi piiratud ruumis, peab perenaine hoolt kandma selle eest, et kanadel ei puuduks koht, kus nad wõiwad tolmus supelda.

Mõned kanapidajad soovitawad ajutada kanadele järgmisel wiisil lihtjat ja head suplemiskohta:

Kanaaeda asetatakse maapinnale ruumikas 5—6 tolli kõrgune puuraam. Raamiga piiratud mullapinda kohendatakse ja niisutatakse weega, siis kaetakse paksu turbakorraga. Wihma vastu kaitsetakse supelkohta ärawõetawa laastukatusega. Iga 2—3 nädala järele tuleb turbakorv uuendada. Kanad wäga armastawad supelda turbapurust, mille tolmul on hea mõju söödikute häwitamisel.

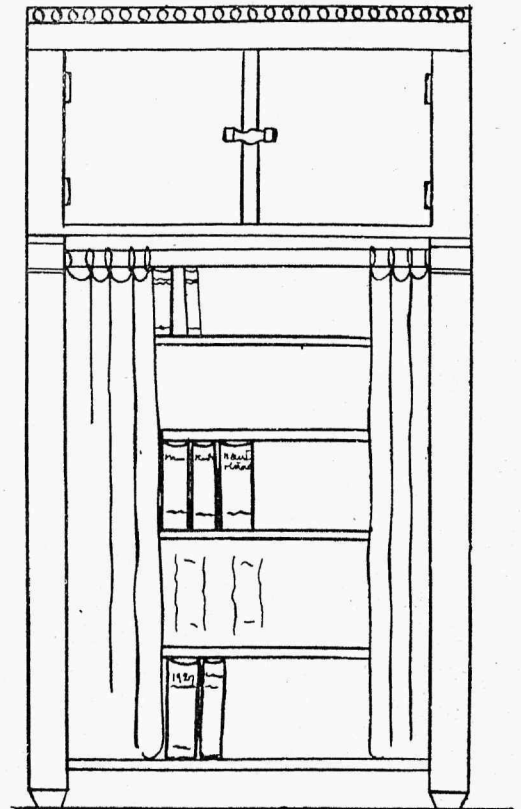
Kuigi tolmus suplemisel häwib hulk kana söödikuid, ei saa piirduda nende vastu wõitkemisel üksi selle abinõuga, sest suplemisel häwinewad ainult need söödikud, mis parajasti kanal leha peal olid, kuna kanalaudast saab kana neid uuesti, niipea kui ta üle tema läwe astub. Kuidas kaitseb hoolas perenaine omi kanu piinajate eest? Selleks tulewad kõigepealt ära häwitada söödikute munad ja wastsed, tuleb põhjalikult ära puhastada kanalaut. Kõige otstarbekohasemalt sünnib see järgmisel wiisil: Kanalauta kogunud sõnnik wiskatakse wälja, õrred, lagi, seinad ja põrand pühitakse luuaga puhtaks. Siis kallatakse põrand lubjaweege üle; seinad, lagi ja õrred lubjatakse üle, lihtades lubjaweele wähe kreoliini. Pesakastid puhastatakse ära, pestes neid tulle lehelisega ja riputadesse pragudesse putukapulbrit. Kastidesse pannakse pesa jaoks puhjas põhuheteks ehk turbapurust, milliseid iga 2 nädala järele tuleb uuendada. Kanalanda põrandale riputatakse 5—6 tolli paksune turbakorv. Turwas on selleks kõige otstarbekohasem aine, kuna saepuru, liiva, tuha ja põhu tarwitamist aluspõhuks ei wõi soovitada, sest need ained ei takista, waid, wastupidid, hõlbustawad söödikute signemist ja ei häwita ka sõnniku lõhna, nagu see sünnib turba tarwitamise korral.

Mädalas 2—3 korda tõmmatakse turbakorv rehaga üle, wõi kohendatakse sõnnikuhargiga, nii et kanasõnnik langeb turbapurru, ja lihtatakse wähe uut turwast juure. Iga 3—4 kuu järele wiskatakse kogu sõnnik kanalaudast wälja ja pannakse asemele uus turbakorv. Regajalt wõib õrni petrooleumiga üle määrda. Söödikute häwitamiseks aitab kaasa, kui kanalautu wiskatakse üks wõi teine kord mõni labidatäis luoja. Sellest tekiw lubjatolm tungib kõikidesse pragudesse, häwitades seal elufewaid söödikuid. Ühtlasi tõstab see weelgi kanasõnniku kõrget määrust. Kirjeldatud abinõudega saab wähesa aja jooksul wabastada kodulinde piinawast söödikust, mille tagajärjel tõuseb ka majanduslik tulu kanakaswatusest.

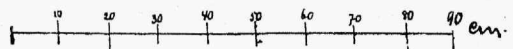
H. Brauer.

Raamatufapp.

Toome siinjuures ühe raamatufapi joonise mis jedawõrd lihtne, et seda igakõrs, sel tarwilised tööriistad ja wähegi puutööd tunneb, ise valmistada wõib.

Raamatu kapp süüel.

Nagu joonisest näha, on kapiil ainult ülewal ukseid, kuna alumisel osal ukseid puuduwad, nende aset aga mingisugune wärwiline riie, mis asetatud rõngastega sellekohasele ümargusele puule, täidab.

Munises osas on neli riulit, mis koos põhjalauaga 5 wahet annawad, seega mahutuse poolest päris kogukat raamatukogu ära mahutab.

Kapi wõib valmistada lihtsast puust, näiteks männist, mida wõib tarwitada ainult lakeeritud ehk jälle wärwitult õliwäriwiga n. n. email wäriwiga, mis on jaadawal wärwikauplustes walmis segatult ja mitmes wäriwis, nii et wäriwi ka ümbruse järele walida wõib. Sel wäriwil on see hea omadus, et ta puu pinna täiesti katab, nii et selle oksa kohad ja muud wead täielikult kaetud saawad. Sellele lihtsast wäriwiga wärwitud asju sooja wee ja seebiga pesta, ilma et wäriw selle all sugugi kannataks, mis puhtuse mõttes wäga tähtis on. Wäriwimine ülenekest on nii lihtne, et ka lapsed sellega hakkama saawad. Ainult ei tohi wäriwi esimene kord liig pakult peale wärwida.

Wärwi saab wedelamaks teha wärnitšaga.

2—3 wärwimiseft jatkub ,et katta puu pinda nõuetawa pakku korraga. Joonise all on ära märgitud mõdt. Sama mõõduga tuleb piktust (förgust) mõõta, kuna jügamuseks wõib wõtta 25—30 sm.

Need, kes raamatutega tegemist on teinud, teawad, misjügunie ilustaw tähtsus neil on. Neile lijakš aga otstarbekohane ja maitsekas panipaif, aitab kindlasti

armjakš teha jeda nurka, kus temale koht määratud.

Wuuduwad aga raamatud, siis wõib sama kapi ära kasutada muude asjade panipaigaks, näiteks jööginoude jne. Riie peidab neid, hoitab tolmumast, ja asjad ei wedele mitte laudadel ja teistes mitte joowitud kohtades.

Ülemist kapi oša wõib aga tarwitada paberite hriuks, mis peawad luku taga olema, seal juures aga iga filmapilk tättejaadawal.

Katkeid lastehoiust.

Loomuliku (emarinnaga) toitmise tähtsus.

„Emapiim meest magusam, emaarim mereft sügawam“, ütleb rahwa wanašona. See igiwana tõde on ifka ja alati jälle uus, nagu see maksab ka inimeste saamise kohta: ime, mis igawesti wana ja igawesti uus on. Palju uusi ja juuri leidusi tehakse praegusel ajal, kuid jelles juhtes pole jõutud midagi ümber teha, midagi muuta: emajüdamele ja emapiimale pole juudetud ühtki wäärilist ajeainet leida, ei leita jeda ka kunagi tulewikus. Emarinnaga toitmise juures ei tule mõista mitte ainult toitmist fitjamas mõttes, kuna tal palju laiaulatuslikum tähtsus ja ülesanne on. Emapiimaga woolawad lapse kehasse ja hinge joojus, õrnus ja ärawõitmata armastus, armastus, mis tõit wõidab, mis ei wäsi, armastus, mis ei püüa omakasu, armastus, mis on piirita, see armastus, millele pihendatud ilufamad laulud kõigi rahwaste luuletajate poolt.

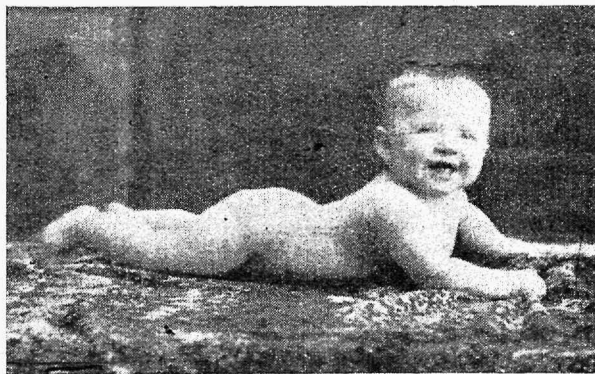
Midagi pole elus nii suur, kõrget, püha ja ärawõitmatut, mida wõiks ematundega ja emajüdamega wõrrellda. Wäga tabawalt wäljendub see meie üldiselt tuntud ja kõigile armsaks jaanud lauluteje šonades: „üks paigafe siin ilmas on.“

Emad peawad lapse toitmist wõtma kui oma pühamat kohust ja ei tohi ennaft selleft wabastada katjuda igajuguste ettekäänete ja wabanduste abil. Tätesti lubamata nähtus on, kui emad imetamise jätawad oma mõnude, edemuse ja lõbude tagaajamise mõttes, kuna nad kardawad, et lapse imetamine teeb wanaks ja inetuks, nõuab palju aega ning kõidab kodu külge. Midagi pole ekslikumat, kui sarnane arwamine ja wõõriti arusaamine. Jmetamine ei too tervele emale mingit kahju, waid ümberpöörduft, awaldab head mõju kõigile keha funkšioonidele, annab jöögijü ja muudab nii mõnegi õrna ja kahwatu emajmetamise ajal tugewaks ja punapõselisets.

Palju kahju sünnitawad, imetamise ärajätmise mõttes, eriti noortele emadele nende endi teadmatuš ja mõistmata naabrite ja tuttawate nõuanded, kes seletawad ja toonitawad, et lehmapiimaga toitmise millegagi ei erine emarinnaga toitmiseft ning et neil ühejügunie wääratus.

Wõhikuile pole küllalt arusaadaw ja selge, mis põhjusel emapiim ja loomapiim üksteiseft nõnda erinewad ja kuna nad loewad, et kuigi piimade koossejü ühejügušed pole, nende wääratus aga umbes sama ning

et moodša teaduse jaawutusjed neid ijeäralsuift ja lahku minekuift tafandada wõiwad, siis tulewad nad ja geli arwamisele, et waja on weel edaspidiseid uuri mušit, et piimade täielikku sarnadust jaawutada. Sarnane arwamine on täiesti ekslik: juft teaduslikkude uurimismetoodide edujammud on wõimaldanud wiimajel ajal leida piimades uusi lahku minekuift ja ijeäralsuift ning näidanud, et iga elajaliigi piimal täiesti oma ijeäralik „omapärasus“ on, mis ainult sellele wõit teisele piimale omane ja kunagi ei wõit inimese tarkušeft järele aimatud jaada.

Serwe loomulikult toidetud laps.

Jmiku toiduks tarwitatawate piimade koossejüš, kui wälja arwata weft, mis moodustab suurema hulga piimast, on keftmiselt järgmisjed:

	Minawalget	Raswa	Suhturt	Soolasi
üks liiter emapiima	12 gr.	40 gr.	70 gr.	2 gr.
üks liiter lehmapiima	35 gr.	35 gr.	40 gr.	8 gr.
üks liiter kitsepiima	45 gr.	45 gr.	40 gr.	8 gr.

Sarnast piimade koossejüšude wõrdlult wõib wõtta ainult kõige lihtšamas mõtes, seft nagu juba beldud, on olemas rida teift ijeäralsuift, milliseid meie seni ainult ošalt tunneme, juureft ošalt nende olemasolu aimame. Eritt on nad tähtšad, kui kaitseollused haiguste wastu ja teiseks foodustawad nad noore looma kasmu, kuna iga loomaliigi kaswamine ja arenemine millegi poollest teistest lahku läheb ning siin mitmekeftšus walitšeb. Tähtšat oša etendawad piimas ka witaamiinid.

Wäitejele inimesele on selle tõttu kõige kohajemaks

ja tätelikumaks toiduks emapiim, kuna ta sisaldab kõiki aineid ja „omapärajuft“, mis lapse kehase ehituseks, ta ülespidamiseks, kasvamiseks ja arenemiseks tarvilised; samuti kui lehmapiim vastikale kõige tähtsam ja tarvilisem on, ja mitte mõne teise looma piim.

Piimad on küll kõik ühesugused walged wedelikud, kuid ainult wäliselt, endi wäärtuste ja omaduste tõttu erinevad nad täielikult.

Rimetamata ei saa jätta ka seda pikka teed ja neid protseduure, mis lehmapiimal on, enne kui ta lehma udarast lapse kõhufejeni jõuab. Kui palju mustust ja haigusidusid tuleb juurde, kui palju muutub piim selle aja jooksul. Wähe rõhku pannakse puhtusele ning nii lehmalaud kui lehma udar, nii süpsja käed kui piimanõud, milles piima hoitakse, töstetakse ja wetatakse, jätawad selles mõttes palju soovida. Sarnast piima ei tohi lapsele mitte toorelt anda, ta peab saama keedetud. Kuid samuti patustakse puhtuse mõttes ka nõude suhtes, milles piima keedetakse ja millest last toidetakse.

Suwel soojadel päewadel muutub piim kuumuse mõjul hapuks ja halvaks, seega jageli lapse toiduks täiesti kõlbmatuks.

Emapiima imeb laps aga otsekohe emarinnast, ilma igasuguse wahetalitujeta; emapiima saab laps toorelt ja muutmatult, ta on waba mustujest ja igasugustest kahjulikest idudest, tal on alati ühesugune soojus, s. o. kehajoogus.

Sellest on siis ka tingitud rinnalapse korrapärane ja kindel kasvamine ja arenemine.

Emapiimas on lapsele kaitse seedimisriikete vastu, mis lapseas väga jagedased ja hädaohlikud, ning eriti suwel kuumal ajal omi ohureid otsiwad just pudeliga toidetud laste hulgast.

Emapiimas on kaitse ka teiste haiguste vastu, nimelt rahiidi (ingliSHAIGUJE) ja nakkushaiguste (külgehaikawate) vastu, ja kui laps peaks neisse haigusseuma, mõõduwad nad wõrdlemisi kiirelt ja on fergel kujul.

Nõnda siis on rinnaga toidetud lapsed palju terwemad ja rahulikumad, neil on eluks paremad wäljawaated, ning nende wastupidawus haiguste ja surma vastu on tunduvalt suurem, kui kunstlikult toidetud pudelilaste oma, kuna wiimaste suremus suur on just esimesel eluaastal.

Kuid mitte ainult esimeseks eluaastaks, ei fogu eluajaks annab emarind lapsele jõudu ja wastupidamust, wõimaldab korralikuma ja kiirema arenemise ka pärastistest aastatest, nagu seda andmed õpilaste kohta tõendawad, kuna emapiimaga toidetud lapsed paremini edasi jõuawad.

Ka on loomulik toitmine kõige odavam ja mõnustam toitmiswiis emale, ei tule lapse arstimise ja rohude peale palju kulutada.

Etlik on nende emade arwamine, kes toonitawad, et lihtsam olla last pudeliga toita. Ei, imetawal emal on see palju kergem. Wähema waewaga ja ilma suurema hädaohuta kasvab ta laps üles ning ta ei tunne sarnaseid uneta öid, täis ahastust ja muret, milliseid walmistab pudelilaps omakstele.

Ka see ema, kelle amet takistab lapse toitmist, kaalugu enne hõlega läbi, kui ta astub otjustama sammu ja üle lähleb kunstlikule toitmisele. Ta kujutagu enesele ette kaalu, kus ühel waagnal seisab ta lapse terwis ja tulewik, teisel waagnal teenistus ja sellega ühenduses olewad tulud. Kumb on temale tähtsam ja wäärtuslikum? Muidugi ta lapse saatus ja tulewik.

Emade endi suhtes on imetamine ka kõige terwem toitmiswiis, kuna ta kaitseb kõige paremini pärastistest raskete haigustumiste vastu, mis jagedad nähtused rindade ja suguelundite korratuste ja põsetikkude naol emadel, kes rinnaga ei toida. On haigusi, mille pärast emal rinnaga toimine wõimatuks muutub, kuid need juhud on haruldased ja siin peab arst otjustama.

Ena, toida last rinnaga, sest nõnda on sul kõige enam lootust ja wäljawaateid ta terweks kasvamiseks ja arenemiseks.

Ükski teine toitmiswiis, ükski teine piim, ükski toiduollus, mida ka ei tea kuidas kiidetakse ja ei tea kui soojalt soowitatakse, ei sarnane emapiimale.

On ainult üks õige lastepiim ja nimelt see, mida hoolitsew ja helde loodus emarinda pani.

Sina tungima põhjusega pole ühelgi emal õigust seda kallist wara oma lapselt wõtta, kuna looduse seadus selleks last õigustab.

Emapiimale pole wõimalik ühtegi wäärilist asinet leida, nagu see ka täiesti wõimata emasüdame suhtes.

Dr. Paula Vreintal.
(Särgneb.)

Tululifud teated.

Siidirättide pesemine.

Rätik panna ke külma wette, millele üks kümnerõik oja bensini juurde ühtatud, pestakse selle sees hoolikalt, wäänatakse kergelt suur wesi wälja ja panna ke siis puhta walge puuwillaie wõi linake riide wahete. Kui rätik on pool kuiv, see tähendab waewalt niiske, trügita ke ka kuuma rauaga pahemalt poolt. Rätik saab sarnase pesu järele nagu uueks. Kuuma ega ka sooja wett, samuti seebi ei tohi karwitada. Bensin on kõige parem siidi puhastusabinõu.

Rottide häwitamiseks.

Rottifid saab hästi häwitada mosworpillidega. Kui rott ühe niijuguse pilli ära sööb, poeb ta oma pesasse ja sureb seal. Selle tõttu põgenewad teised sealt kaugesse. Urseeniku pillid on ka mõjuwad, kuid nende mõjul ajab rott enne surma wõrd wälja ja see mõiks kanade kätte sattuda, sellepärast mitte soowitawad.

Vastutaw toimetaja: Marie Reisik.
Väljaandja: Eesti Naisorganisatsioonide Liit.

Hinnata täitesulgede jagamine reklaami mõttes.

Hiljuti lasime müügile EBOGOLD-täitesuled ja tahame tutvustada kõigile seda uudisartiklit. Selles mõttes jagame välja hinnata suure hulga EBOGOLD-täitesulgi, missugused oma praktilisuse ja meeldiva välimuse tõttu kindlasti saavad igalpool suure lugupidamise ja poolehoidu osaliseks. — Kui tahate saada hinnata ja üldse kandmata mingit kulu EBOGOLD-täitesule, palume Teid täita allamal-
seisva kupongi ja kohe selle saata meile, 14 päeva jooksul. Vastutasuks sooviksime, et kohastel juhtumistel oma tutava-
tele ja sõpradele soovitaksime nim. sulgi.

EBOGOLD-suled on valmistatud praktiliste, uuemate koge-
muste põhjal ja on hinna poolest peeneim täitesulg, niihästi
oma ehitusviisi kui ka väljanägemise poolest.

Hind 1000 marka.

*Carl Geisler, Helsingi.
Uurjonkatu 11-11.*

Allekirjoittanut pyytää ilman
mitään kustannuksia tulla hu-
mioonotetuksi suunnitellussa
EBOGOLD-täytekyntien
reklaamijakelussa.

Nimi

Address

O.-Ü. „Kodukäsitöö“

Eesti kodukäsitöösaaduste müügikoht
Kullasepa 9, Tallinn.

Suures valikus Eesti rahvuslikke käsitöid, tel-
gedel ja varrastel koetud ning tikitud: rahva-
riided, vaibad, voodi- ja laudlinad, ukse- ja akna-
eesriided, spordikoostüümid, kindad, mütsid,
nahkkäekotid, mapid, albumid, keraamikatööd
jne. ∴ Käsitöömaterjalid: villased, linased ja
siidilõngad.

Ületakse vastu tellimisi ja komisjoni peale kõiksugu eestipäraseid käsitöid.

Mina tarvitan ainult „EPHAG“
kosmeetika aineid.

A-S. "EPHAG"

Kõik väljamaa lõhnaõlid,
puudrid ja kosmeetika pare-
matest vabrikutest: Coty,
Piver, Houbigant
j. t. j. t. j. t.

"Ephag" Eau de Cologne triple
"Ephag" hambapastad
"Ephag" toalet-artiklid
"Ephag" kasekreem
"Ephag" Végétal

	<p>Uudis! "JSJS" Uudis!</p> <p>"Jsis" kreem "Jsis" puuder "Jsis" seep</p>	
---	---	---

A-S. Eestimaa Apteegi ja Rohukaubanduse Ühing "EPHAG"
Harju tän. 41 TALLINNAS Narva m. 42